

KAITSE KODU!

26. juuli 1930

NR. 29/30

Hind 20 senti

jalanõud

on moodsad ja vastupidavad

TH. V. GRÜNVALDT-UNION

tallanahk

on veefihe ja tugev.

Müük igas paremas äris Eestis.

**Vabrik: Tallinnas,
Maakri tän. 19/21.**

Telefonid: Juhatus 308-97
Jalanõude osak. 308-44
Nahaosakond 9-05

Esimene Eesti Kinnitus Aktsia-Selts

EESTI LLOYD

Asutatud 1919. a.

Tallinnas, Pikk 11.

Telef. 6-24, 430-08.

Elu-,

Murdvarguste-,

Tule-,

Klaasi- ja

Õnnetusjuhtumite-,

Veokinnitused.

Seltsi poolt seni makstud kahjude kogusumma ulatab **üle saja kaheksakümne miljoni sendi**, mis on parimaks tõenduseks kinnitamise määratust kasust,

seepärast kinnitage oma elu ja varandus,

kuni veel on aeg.

ÜKSIK
NUMBER
20 SENTI

ILMUB
1 KORD
NÄDALAS

6. AASTA KAITSE KODU! N: 29/30

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Kaarli tänn. 8, kaitseliidu staabis. Tel. 370. Toimetuse kōnetunnid igal õripäeval kella 10—12 e. l. Kaastõõ arvatakse tasu alla ainult siis, kui sellele tasunõudmine peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaamiseks markimata käsikirju afal ei hoita.

26. JUULI 1930

Väljaandja: KAITSELIIDU PEASTAAP.
Vastutav toimetaja: kol.-ltm. A. BALDER.
Tegev toimetaja: L. SÕERD.

TELLIMISHIND: aastas 6 krooni poolaastas 3 kr., veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti. KUULUTUSTE HINNAD: 1 lehekülj teksti ees Kr. 50, tekstis ja tagumise kaane välisküljel Kr. 80, teksti järel Kr. 40 ja kaante sisekülgedel Kr. 60. — Vähemad kuulutused proportsionaalselt odavamad.

KAITSELIITLASE ENESEKASVATUS

TEENISTUSVORMIS JA ERAELUS

Vähe on sellest, et kaitseliitlane on rahvuslane ja igal ajal valmis välja astuma kodukaitseks. Kaitseliitlasele on veel teisi ülesandeid. Kuigi need oma iseloomult on palju vähemad, sünnitavad nad kogusummas suure kogu norme, mis reguleeribki kaitseliitlase mõtteilma ja tegevuse ideaalse kaitseliitlase. Kuna meil seni on olnud tegemist organiseerimisküsimustega, pole olnud mahti juurelda küsimuste kallal, mida peab endast kujutama kaitseliitlane kui isik, kui seltskonnategelane, kui kodanik, kelle peale paneb seltskond lootusi. Need küsimused pole olnud võõrad meie kaitseliidu juhtidele, kuid on leidnud seni vähe käsitlemist kaitseliitlaste koguridades. Me ei pääse neist küsimustist kõrvale. Need tekivad iseendast ja sunnivad kõiki mõtlema selles suunas, s. o. kasvatama kaitseliitlast niisuguseks, et ta üht ja sama mõtleks, üht ja sama teeks vormis ja vormita — teenistuskohuste täitmisel ja väljaspool neid. Vanemad välismaade kaitseorganisatsioonid on oma liikmete kasvatusküsimusi teinud märgatavaid edusamme. Võtame kas või Austria kaitseliidu. Seal on kaitseliitlane, kuulugu tema missugusesse ametkonda tahes, esijoones kaitseliitlane. Kaitseliidu hinnang on kujunenud nii suureks, võimalik, et ka ülisuureks, et seal kõigepealt isiku üle otsustatakse selle järele, missugusesse kaitseliidu üksusse ta kuulub või kas ta

üldse kuulub kaitseliitu. Kaitseliitlase enesetunne ja seltskonna hinnang on kaunis kõrgele astmele tõusmas ka vennasrahva — soomlaste — juures.

Milles siis seisab enesehindamine ja teiste hinnang sinu kui kaitseliitlase vastu? Kannad sa kaitseliitlase mundrit, on arusaadav ametlikkus su käigus ja kõnes või üldse ülalpeos. On sul kaasas relv, millega asud oma ametikohustusile või tuled sealt, endast-mõistetavalt oled eraldatud juba liikumises teistist kaaskodanikest. Mundris või relvades peab iga kaitseliitlane teadma, et ta on ümbruskonna tähelepanu objekt. Meie seltskond on sõdade ajajärgul õppinud hindama kaitsevaelaste avalikku ülalpidu. Seepärast osatakse väga peenelt hinnata ka kaitseliitlase ülalpidu. Vähi vääratuse puhul on mitu arvustavat silma su peal. Kui nüüd kaitseliitlane tahab endast kujutada teda ümbritsevate kodanike kaitsjat, siis on selge, et kodanikus peab tärkama iga kaitseliitlast nähes otsekohene sümpaatiat kaitseliitlase kui isiku vastu, millest kasvab välja tunnete ja arusaamiste komplekt kogu kaitseliidu kui niisuguse vastu. Juhtub kaitseliitlane vähimaski osas eksima, isegi niisugusel määral, nagu see vahest igale teisele kodanikule on lubatud, siis rikub see kodanikus hea mulje otsekohe. Ja me tunneme oma rahvast — see ristib üksiknähted

kohe üldsure kaela ning teeb sellest oma järeldused, kuigi ekslikult, terve kogu kohta.

Lust on vaadata korralikku ja hästikasvatatud kaitseliitlast, kes ruttab oma ametikohuseid täitma ning seejuures sõjameheliku meeolu ja kindlusega sammub relvaga teed, mis on vaba. Eks teki igal mõtlejal kodanikul eriline hingeline tunne ja sümpaatiat selle tubli mehe vastu? Kui heameelel ta tahaks kaitseliitlasele teha teed jalgteele, et hoida ta jalanõude lõhkumist hobusetel! Sealsamas sammub aga vähem kasvatatud mees samade ülesannetega kui esimenegi. Ta veab end põigiti ja lohakalt selgaasetatud püssiga kesk suurt rahvatungi jalgteed mööda edasi, tõmmates vastutulijaid ja möödaminejaid. Oled isegi müksusaaajate hulgas, siis vist küll ei jäta halvasti mõtlemata sest mehest, kes trügib. See on väike, pisiasjaline näide, kuid kõige lähem katse hingeelulise läbielamise proovimiseks. Suuremad ülalpeo vead ja eksimused leiavad ülemustes juba tähelepanu ja kõrvaldust, seepärast kuuluvad need väljaspoole tänase kirjutise piire.

Kaitseliitlane kui isik vabal ajal.

Eksitus on arvata, nagu kaoks kaitseliitlane mundri ja relva mahapanekuga. Me teame, kuidas praeguses olukorras vilksatavad nii mõnedki väärmõtted seltskonnas. Kuidas on hakatud kõnelema isegi riigitüdimusest, kuidas isiklike asjade pärast manatakse valitsust ja riigi juhte ning ametnike peres nähakse ainult palgavõtjaid jne. Seda ei arva teinekord mitte ainult need, kellelt võiks oodata nende mõtete avaldusi, vaid mõtteavaldused tulevad ka neilt, kellelt harilik kodanik ootab virgutust ja õhustust tüdinemise vastu. Ühe-sõnaga — elame ajajärgus, mil kõige rohkem tarvitame optimisimiga täidetud inimesi. Noorsoo kasvatamises saame ehk üle olukorras, kuna õpetajailt võime nõuda üht ja teist kasvatamise meetodit. Palju raskem on olukord just seltskonna meeoluga. Siin ongi tarvis tuhandeid aktiivseid inimesi, kel endil mõtted selged ja kes teisi võiksid tõmmata kaasa. Minu arusaamise järgi kuulub ka sellesisuliste mõtete otsekohene levitamine ja väärmõtetele vastuastumine kodukaitsjate otsekohesete ülesannete hulka. Kui mitukümmend tuhat meest ja naist meie väikeses riigis mõtlevad ühtevõisi üldistes asjades, siis avaldab see ümbruskonnale silmapilkselt mõju. Seepärast

esijoones — ärgu tulgu üle ühegi kaitseliitlase huule sõna või mõtteavaldus, mis kas või kaudseltki kõigutaks usku meie paremasse tulevikku. Iga mõtteavaldus, mis tuleb esile teisalt, leidku igal pool ja igal ajal kaitseliidu ridadesse kuuluja poolt põhjendatud ja soliidset seletust ning tagasitõrjumist. Usk paremasse tulevikku olgu meie igapäevane palve, nagu seda ungarlasele on palve uuesti ärkava isamaa vastu. Siis on selge, et me võidame!

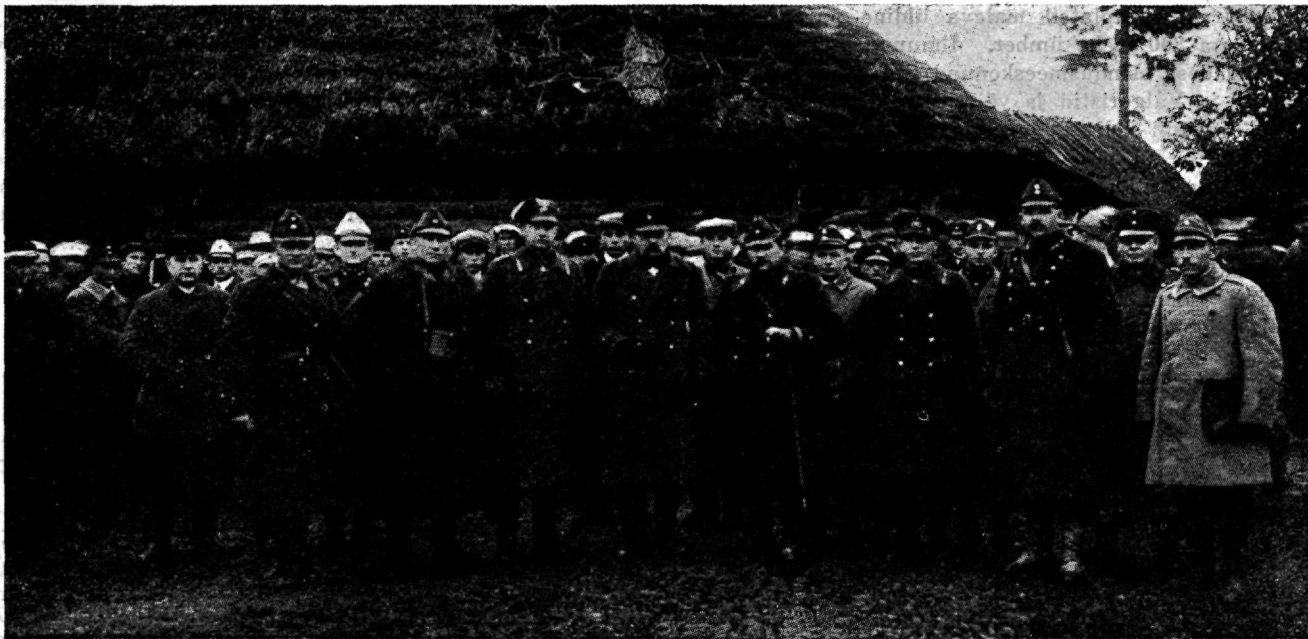
Kaitseliitlane korra eeskujuna.

Sõja tagajärgedest tingituna näeme sagedasti, eriti maal rahvakogunemiskohtades — koosolekuil, pidudel ja teistes rahvarikastes kohtades — korrariikkumisi. Korravalve kuulub politseile, kuid kui palju korravastast hoitaks ära, kui seltskond oma viisaka ülalpeoga seal ümber oskaks jääda rahulikuks. Sel korral tekitab inimese alateadvuses häbi korrariikkumise vastu ja ka korrariikkuja vastu, samuti ka korrariikkujail endil. Kuid ei või olla suuremat massi antipaatiat kogu organisatsiooni vastu, kui selle organisatsiooni liige ise on korrariikkujate peres. Mul on olnud võimalik paaril korral panna tähele huvitavaid nähteid. Ühes kaitseliidu allüksuses oli kaitseliitlane, kes end igal pool ja igal ajal ei suutnud tarvilikult korralikult ülal pidada. Ilma et meeskonnaga oleks olnud vähimaidki kõnelusi, hakati üksusest kaduma: ühed jäid kaitseliidu ridadest üldse eemale, teised läksid üle teistesse üksustesse, nii et järelejääjaks osutusid ainult üksikud ja see, kelle pärast sündis sõnadeta lahkuminek.

Samasugused nähted tulevad esile ka seltskonnaelus. Kaitseliitlase laitmatu eeskuju peab olema nõuetav ka siis, kui ta ei kanna mundrit ega täida ametikohuseid. Eriti nüüd, mil sügise peale kaitseliit hakkab kasvatama ka noori „Noorte kotkaste“ organisatsioonis, on tarviline kaitseliitlase distsipliin igal pool. Noorte kasvatamisest on teada tõsiasi, et neile on tarviline eeskuju. Noored, kes koonduvad nüüd kaitseliidu organisatsiooni ümber, teavad, et nad on ka kaitseliitlased selle sõna laiemas mõttes. Nad omandavad lühikese ajaga kõik needsamad hüved ja pahed, mis on igal teisel kaitseliitlasel. Kuid meie ülesanne on noortele anda ainult head eeskju. Seepärast peame mõtlema ka enesekasvatusele.

A. P.

K-l. Saaremaa maleva „Üpa“ manövrivõime osavõtjad manöövri lõpul 27. oktoobril 1929.

Esimene rida vasakult paremale:

Leitnant M. Mikk — Kuresaare 1 malevkonna pealik, kolonel J. Maide, kolonel Buxhoeveden, kindral E. Pöder, kindral J. Roska, major R. Altpere — Saare kaitseväge ringkonna ülem, kapten R. Lints — Saaremaa maleva pealik, hr. A. Lepik — Saaremaa maleva pealiku abi.

Saaremaa malev 5. aastane.

Kaitseliidu Saaremaa malev sai oma alguse praegusel kujul kohe pärast 1. detsembri sündmusi. Vaevalt said viimased Kuresaares teatavaks, kui kohe 15 nooremast meest ilmusid tolleaegse rahvaväe ülema juure ja palusid endale igaks juhtumiks sõjariistad välja anda, mis sündiski rahvaväe ülema kapteni Kajaku lahel vastutulekul.

Saaremaal leidis kaitseliidu asutamise mõte seltskonnas väga sooja poolehoidu. Selleks oli ka küllalt põhjust, sest Saaremaa oli oma 1. detsembri juba ennem läbi elanud, nimelt 1919. a. alul, kui siin kommunistide õhutusel puhkes mäss. Pealegi ei olnud Saaremaal sõjalist jõudu üldse olemas, peale rahvaväe kirjutajaist koostuva staabi komando ja rannaäärt mööda laialipaisatud piirivalve. Kui esimesed 15 meest olid algatuse teinud, algas kohe massiline sisseastumine kaitseliitu. Kuna aga kohapeal puudusid vastavad õppejõud, samuti ka relvad, siis pöörduti palvega Tallinna — sõjaminister Sootsi poole instruktorite ja relvade saamiseks. Kindral Sootsi poolt määrati Saaremaale kaitseliidu organiseerijateks kolonel Vende ja leitnant Ingerman ja saadeti ka tarviline arv relvi. Lühikese aja jooksul oli umbes tuhat meest relvastatud ja Saaremaa julgeolek kindlustatud.

Umbes nelja kuuga oli esialgne organiseerimistöövõime lõpule ja kolonel Vende võis Saaremaalt lahkuda. Kapten Kajaku asemele, kes vahepeal oli Saaremaalt lahkunud, määrati rahvaväe ülemaks major Teimann,

kelle peale pandi ka maleva pealiku kohused. Esialgu asus kaitseliidu staap rahvaväe ülema asutuse juures, kuid kui algas põhjalikum organiseerimistöövõime, kaitseliidu töö laienes ja uued ülesanded tulid juure, jäi koostamine kitsaks.

1926. a. alul asus kaitseliit iseseisvalt eraldi ruumidesse, mis tööks pakkus lähedamaid võimalusi. Kuni major Teimanni Saaremaalt lahkumiseni jäi maleva pealiku kohuste täitmine kaitseväge ringkonna ülema peale. Et vahepeal kaitseliidu töö ja tegevus oli paisunud nii suureks, et kaitseväge ringkonna ülemal seda kõrvaltööna oli raske juhtida, lahutati 1927. a. lõpul maleva pealiku amet kaitseväge ringkonna ülema ametist ja maleva pealikuks määrati kapten R. Lints. Viimase tulekuga Saaremaale sai tegevus malevas uut hoogu ja elu ning rajati järjekindlale intensiivsele arenemisele.

Käesoleva aasta 21. ja 22. juunil pühitses Saaremaa malev oma 5. aastapäeva. Sel puhul oli 21. juunil maleva staabis korraldatud aktus ja spordiplatsil võistlused kergejõustikus.

22. juunil algas päev kell 8 hommikul orkestrimänguga maleva staabi rõdult. Kell 8,30 min. oli Vabadusplatsil vabadussõjas langenute mälestussamba juures langenute mälestamine, mil maleva ja naiskodukaitse juhatuste poolt asetati samba jalale ühine tampepärk. Kell 6 hommikul algasid Loode laskeplatsil laskevõistlused, mis kestsid kuni kella 4 p. l. Kell pool

6 õhtul oli turuplatsil maleva üldine paraad, millest võttis osa 300 mehe ümber. Ilmunud olid kõigist malevkondadest esindusmeeskonnad. Paraadil anti välja Kotka- ja Valgeristid ja võistluste auhinnad.

22. juunil kell 1000 peetud maleva juhatuse pidulikl koosolekul otsustas maleva juhatus oma esimesiks auliikmeiks valida kindral Laidoneri, kindral Roska ja kindral Põdra.

Tervitasid malevat 5. aastapäeva puhul härra kaitseminister, kaitseleidu ülem, kaitsevägede staabi ülem, 3. diviisi ülem, teised malevad ja paljud kohalikud organisatsioonid ja asutused.

Saaremaa maleva staap.
Vasakult paremale: I rida:
1) maleva arst dr. Hoffmann, 2) maleva pealiku abi hra A. Lepik, 3) maleva pealik kapten R. Lints, 4) vanem instruktor kapten M. Vali, 5) kantseleiametnik A. Raud.
II rida: 1) maleva ökonom J. Tamm, 2) maleva sekretär res. lipnik A. Kuskov, 3) instruktor res. ltn. J. Ots, 4) instruktor res. lipnik R. Vaabel.

5. aastapäeval koostub Saaremaa malev 8 malevkonnast ja 3 komandost, milles kokku on üle 1300 mehe. Naiskodukaitse jaoskondi on kokku 15, milles tegutseb 600 naist.

Taktikaliseks väljaõppeks on korraldatud suvilaagereid 15 korral, taktikalisi õppusi suuremas ulatuses „manöövrite“ nime all kahel korral ja vähemaid — kompaniide vahelisi — 11 korral.

Maleva valmisoleku kontrollimiseks on korraldatud häireid 27 korral, mis on hästi õnnestunud, andes kuni 90% kokkutulijaid. On korraldatud rida õppusi pealikuile, malevlasile ja noormalevlasile. Viimasel paaril aastal on iseäranis arenenud laskeasjandus ja sel alal on saavutatud ka tunduvaid tagajärgi. 1. aprillil 1930. a. oli malevas 350 klassilaskurit ja laskeperioodi lõpuks — 1. novembriks — on oodata nende arvu suuremat tõusu.

Kehalise kasvatuse alal on korraldatud kursusi ja harjutusi 35 korda, kõik maleva enda kulul ja oma jõududega.

Seltskondliku tegevuse alal on malev korraldanud kontsert-kõnekoosolekuid 14, pidusid kõnedega 63, pidusid kõnedeta — 42, aktusi 21, pidulikke jumalateenistusi 11. Propageerijaid on saadetud välja 38 korral, pidulikke rongkäike korraldatud 14, tuleõnnetuste puhul antud abi 4 korral.

Tervishoidlikke loenguid on peetud 10 ja kursusi 12 korral.

Praegu on käimas „Noorte kotkaste“ organiseerimise töö, mis avab kaitseleidule uue suure ja tähtsa tööala.

5. aastapäeva puhul vaatab malev rahuldustundega tagasi ja kõige paremate lootustega tulevikku. Töö, mis seni tehtud, on kannud vilja.

Huvi kaitseleidu, ta töö ning tegevuse vastu ei ole seltskonnas vähenenud, vaid järjekindlalt kasvanud. Ka malevlaste arv on järjekindlalt kasvamas ja kasvaks veelgi kiiremini, kui relvastus ja muud asjaolud seda võimaldaksid.

Kõik see näitab, et malev oma töös ja tegevuses sammub õiget rada. Jääb ainult soovida, et iga malevlane ja naiskodukaitselane ka tulevikus täidaks oma kohuseid ja ülesandeid sama hoole ja armastusega kui senini.

A. L.

**1000
KLM**

JALGRATTURITE MATK LÄBI EESTI

Tallinna malev korraldas 1.—13. juulini s. a. jalgrattaretke põiki läbi Eesti, millest võtsid osa 10 jalgratturit maleva spordipealiku Joh. Kauba juhatusel. Retke eesmärgiks oli ette nähtud sõprussidemete loomine sisemaa malevatega ja nende üksustega, kodumaa tundmaõppimine, vabadussõja lahinguväljadega tutvumine ja peatumine kohtadel, kus on peetud veriseid lahinguid kauges minevikus.

Kuid, nagu selgus reisel, on saavutatud veel teisi sihte. Alevs ja külates peatudes on kujunenud kokupuutumised kohalike elanikega peaaegu eranditult isamaalist vaimustust õhutavaiks sündmusiks. Samuti oli märgata, et retk tõstis maal suurt huvi kaitseliidu vastu. Seega ühe löögiga mitu kärbest.

Et suurema salgaga on raskem liikuda ja vastu võtmisel oleks võinud sünnitada takistusi, jäädi kindlaks arvudele 10 kuni 12, missugune arv retkes näitas, et siin oli arvestatud õieti — suurema meeskonna vastuvõtt oleks nii mitmeski kohas osutunud võimatuks. Teiseks kaaluti enne väljasõitu veel vormi küsimust ja leiti, et suvisel ajal suure palavusega oleks olnud võimatu liikuda kaitseliidu täisvormis, pealegi kui olid suuremad retked päevas ette nähtud.

Ka siin ei olnud eksitud, sest teel olles, kui päike kibedasti kõrvetama hakkas, tuli kerge varustus (k.-l. peastaabi poolt kindlaksmääratud Tallinna maleva kergejõustiku trikoosärk ja meeskonna ühtlustuse mõttes pikad hallid püksid) võtta maha ja liikumise ajal kergemalt ümber riietuda.

Retke kava oli seatud kokku järgmiselt: Tallinnast üle Haljala—Rakverre, sealt V.-Nigulasse—Jõhvi—Narva, tagasi üle Jõhvi—Kuremäe—Iisaku—Lohusuu—Mustvee—Kallaste—Alatskivi—Tartu—Võnnu—Moisekatsi—Räpina—Orava—Petseri—Vastseliina—Võru—Tartu—Voldi—Puurmanni—Põltsamaa—Paide ja Kose kaudu tagasi Tallinna, kuhu jõuti täpselt määratud ajaks, s. o. kell 2000.

Kuigi säärane retk korraldati esmakordselt ja seega ta läbiviimiseks puudusid kogemused, viidi ta siiski täpselt läbi ja ettenähtud kellaaegadest peeti igal pool kinni. Mõnes kohas muudeti retke huvides marssruuti ja sõideti teelt kõrvale, et vaadelda tähtsamaid esemeid, kuid ka siin jõuti kindlaksmääratud ajaks peatuspunktidesse, vaatamata sellele, et tee pikkus seega tõusis.

Allpool väljavõtteid meeskonna päevaraamatust:

1. juulil:

Kell 0730 kogunemine maleva staapi ja kell 0745 jalgratase kontroll ja mootorjate registreerimine. Täpselt kell 0800 sõitsid jalgratturid välja järgmises koos-

seisus: V. Gerst, K. Kleinert, J. Napp, P. Rakovsky, F. Saar, H. Sallert, E. Sandback, J. Sisas, J. Treu-feldt, P. Amtos ja juhina mootorrattal maleva spordi-pealik Joh. Kauba.

Enne ärasõitu pöördus maleva pealik kol. F. Pin-ka ärasõitjate poole sütitava kõnega, soovides mees-konnale head edu eelseisval matkal, mille tähtsaimaks sihiks on õppida tundma kodumaad, luua sõprussidemeid naabermalevatega ja tutvuda vabadussõjaaegsete la-hinguväljadega. Ühtlasi jaotas maleva pealik šokolaadi-ja kompvekitööstuse A. Brandmanni poolt annetatud maistused. Viimased käesurruisid maleva pealikuga, instruktoritega ja maleva ametnikega, kes oli tulnud saatma, ja algas sõit.

Esimene peatus oli ette nähtud Jõeletmes, kuhu jõuti kell 1030. Vastu võtmas oli kohaliku kaitseliidu komp. pealik J. Jõgi propagandapealiku M. Tombiga ja naiskodukaitse jsk. esinaine E. Saarmak mitme naiskodukaitse liikmega. Peatuti koolimajas, kus oli korraldatud eine. Pärast einetamist kandis V. Gerst koolihoones oreil mõned palad ette ja pärast sõbralikke käesurumisi läks sõit edasi Jägala kose juure, kus peatuti lühikest aega. Järgmine peatus oli Valkla kohal, kus vaadeldi vabadussõja-aegset positsiooni, s. o. koh-ta, kus enamlaste pealetungile pandi piir.

Järgmine peatus oli nähtud ette Kahalas, kuhu jõuti kell 1330. Siin näitas hra K. Tomingas kohta, kus on löödud lahinguid, ja maju, mis selle tõttu kan-tananud. Külalastati ka uut ehitatavat spordivälja.

Jälle südamluk vastuvõtt ja einetamine, mille oli korraldanud kohaliku naiskodukaitse jsk. esinaine pr. M. Turmann ühes teiste naiskodukaitse liikmetega ja kaitseliidu pealikutega. Jälle üks kolmekordne „elagu“ lahke vastuvõtu eest ja edasi sõit Liigustile. Teel käi-di külastamas veel Loobu saeveskit ja nauditi Viitna järvede ilu. Ööbiti Liigustil, kuhu jõuti kell 2000, seega sõites ära esimesel päeval 92,5 km. Teele jalgratastel olid sõitnud vastu Aaspere komp. pealik A. Allese, naiskodukaitse jsk. esinaine A. Ollin ja tei-seid. Südamluk ja lahke vastuvõtt, pesemine, eineta-mine ja ümbruskonnaga tutvumine enne magamami-nekut. Veel väike kokkuvõte reisimuljeist ja kell 2300 heideti heintesse magama.

2. juulil:

Ehk küll kava järele oli ülestõusmine nähtud ette kell 0600, olid mehed juba kell 0530 ülal. See nähtus tuli ilmsiks ka järgmistel päevadel. Rataste järele-vaatamine, pesemine, einetamine, südamluk jumalaga-jätmine kohaliku kaitseliidu mees- ja naisperega ja kell 0700 läks sõit edasi Haljalasse. Haljalasse jõuti

kell 0800, kus lilledega võttis vastu ja kostitas kohaliku naiskodukaitse esinaine pr. K. Lahn ühes teiste daamidega ning kaitseliidu pealikutega. Pärast klaveri- ja viiulihelide nautimist, mida kandsid ette V. Gerst ja E. Sandback, käidi kihelkonna surnuaial, vaadati vabadussõjas langenute mälestuseks püstitatavat ausammast ja kirikut. Surnuaial käivad ettevalmistused mälestussamba püstitamiseks, mille avamine oleks augustikuu alul. Samba kavand on tagasihoidlik, hinnalt kalkuleeritud umbes Kr. 2000.— kuni 2500.—.

Haljalasse vastu sõitnud Rakvere I. mlvk. kaitseliitlasega koos sõideti Virumaa pealinna, kuhu jõuti kell 1000. Vastu võtmas maleva staabis olid maleva pealik major Vaher ühes Rakvere I mlvk. pealiku abi O. Stahlbergiga ja naiskodukaitse liikmed esinaine L. Sepaga eesotsas. Pärast pesemist oli korraldatud rikkalikult kaetud teelaud. Pärast vastastikuseid tervitusi andis meeskonna juht kaasatoodud pokaali Viru maleva pealikele edasi, tänades lahke vastuvõtu eest ja ühtlasi andes edasi Tallinna maleva pealiku tervitused. Pärast einetamist käidi vaatamas vabadussõja mälestussammast, surnuaeda, staadioni, tammi- kut, vallimäge, rahvamaja ja muid kohti. Peatus Rakveres kestis 5 tundi, s. o. kuni kella 1500, millal sõideti kolmekordsete elagu-hüüetega edasi üle Mõdriku Viru-Nigulasse.

Saatma tuli sidemeks määratud kaitseliitlane, kes sõitis ühes V.-Nigula ligidale. Teel peatuti Mõdriku majapidamiskoolis, kus paar tundi tutvuti koolieluga, vaadati karjalautu, linnukasvatust ja aiandust.

Eeskujulikult aias maitsti maasikaid ja tehti ühine ülesvõte kooli õppejõudude ja õpilastega. Enne lahkumist asus maestro V. Gerst klaveri taha ja mõni hetk hiljem hõljusid juba tantsivad paarid kooli saalis.

Tantsu vaheajal kandsid kooliõpilased ette mitmed koorilaulud härra F. Grustammi juhatusel, missugused suure vaimustusega vastu võeti ja lisapalu paluti. Kuigi vastuvõtt oli kõige südamlikum ja raske oli lahku- da, pidime mõtlema ärasõidule, et õigeks ajaks jõuda ööbimiskohta.

Pärast tugevaid käesurumisi koolijuhataja A. Maidega ja teiste õpetajate ja õpilastega lahkusime vägeva porilaste marsi helide saatel Mõdrikust.

Viru-Nigulasse jõuti kell 1830 ja jäädi peatuma kohalikkude seltsimajja.

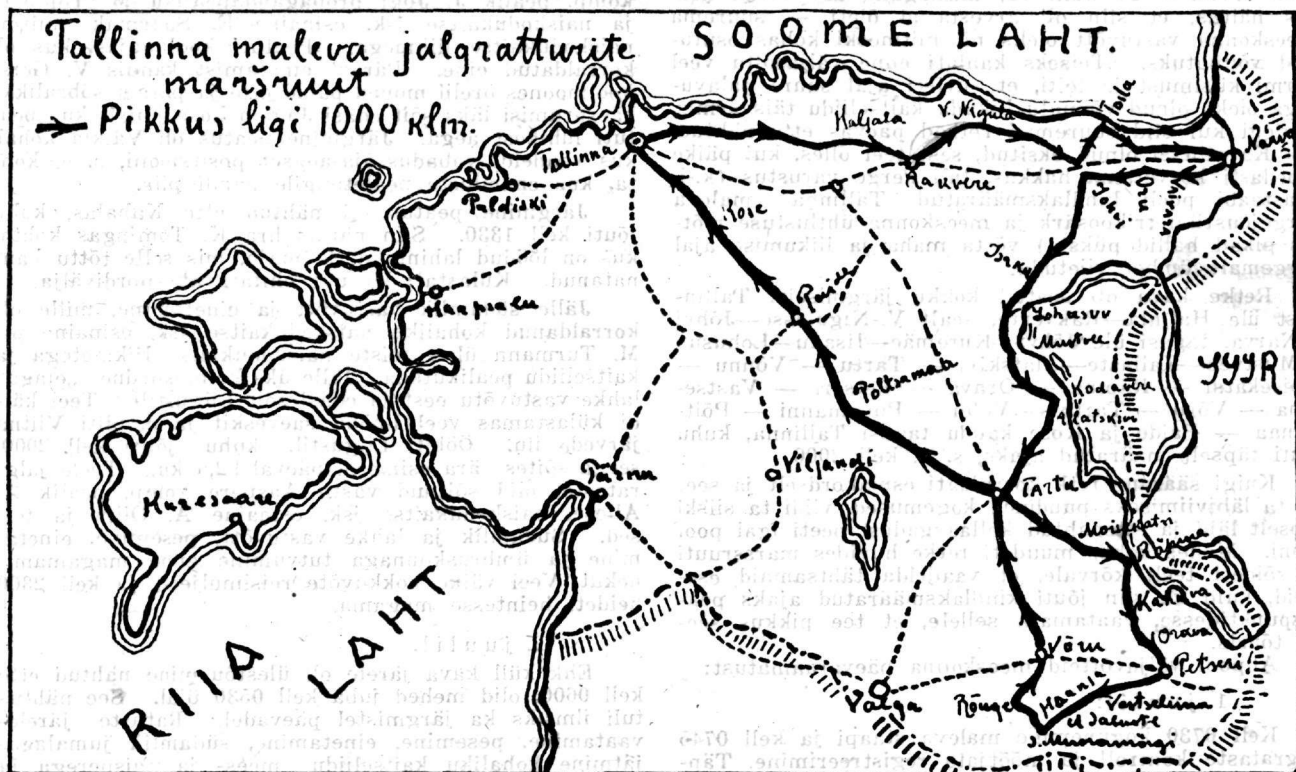
Jällegi lahke vastuvõtu oli korraldanud naiskodu- kaitse esinaine H. Prillop ühes teiste naiskodukaitse liikmete ja kaitseliidu pealikutega R. Pärni ja O. Prillo- piga eesotsas. Pesti, einetati ja õhtul käidi komp. plk. R. Pärni, juhatuse liikme O. Prillopi ja naiskodukaitse liikmete saatel vaatamas kloostrikiriku varemeid, Pada jõe kõrgeid kaldaid, Valu (Veri) oja ja vana linna- mäe. Tagasi jõudes mõned ettekanded klaveril, koha- peal organiseeritud jalgrattur-meeskonna koori laulud, mõni tants ja kell 2300 poeti heintesse magama, et järgmiseks päevaks koguda värsket jõudu. Tänase päeva retke jalgratstel oli 59,3 km., kuna jalgsi tehti umbes 24—25 km.

3. juulil:

Ülestõusmine ja väljasõit harilikul ajal. Eineta- mine, ettekanded klaveril, laulukoori esinemine, veel mõned tantsud enne lahkumist, tänusõnad lahke vastu- võtu eest, elagu-hüüded ja sõit läks Jõhvi poole.

Teel peatuti Rammul — vabadussõjas langenute mälestussamba juures, kust pärast pildistamist sõideti edasi. Järgmine peatus tehti Kohtla-Järve kaevandu- ses, kus tutvuti kaevandusega ja õlivabrikuga. Pärast tunniajalist peatust sõideti edasi Jõhvi suunas, kuhu jõuti kell 1200.

Alevi surnuaia juure olid sõitnud vastu mitmed pealikud malevkonna pealiku G. Soodemiga eesotsas. Peatusime keskkooli ruumes, kus vastuvõtjais olid Jõhvi patarei naiskodukaitse jsk. liikmed esinaine A. Kochiga eesotsas. Kell 1400 oli korraldatud maitserikkalt kau- nistatud ruumes rikkalik lõuna. Vahepeal käidi vaa- tamas vääriilisi alevi esemeid ja tutvuti aleviga. Pär- ast lõunat kandsid mõlemad maestrod ette veel mõ- ned palad klaveril ja viiulil, mispeale kell 1530 lahku- sime Jõhvist lahketele daamidele hüüdes kolmekordse „elagu“.

Jõhvist välja sõites suundusime Toila kaudu Sillamäele, et vaadata Oru lossi. Mõned pildistused teel, ja Sillamäele jõuti kell 1820.

Vastuvõtjaks olid Vaivara naiskodukaitse täies koosseisus esinaine pr. Joh. Seestrandiga eesotsas ning malevk. plk. kapten J. Teppich ja majandus-plk. E. Männik. Peale einetamist käidi üheskoos Sillamäe looduse ilu vaatlemas ja hilja keskööl heideti värs-ketele heintele puhkama.

Tänase päeva retke pikkus oli 81,6 km.

4. juulil.

Kell 0530 ülestõusmine. Kohe mindi merre suplema ja pesema. Rikkaliku einelaua taga vesteldi lõbusas meeleolus ja tuletati meeleelmise päeva jalutuskäike. Meeleolu oli kõigil kõige parem. Pärast pildistamist ja südamlikku jumalagajämist lahkusime kell 0700, et sõita edasi Narva.

Ilm on kena, tuul, mis eelmisel päeval liikumist raskendas, on paras ja tee hea. Teele olid sõitnud vastu Narva maleva kaitseliitlased, sidepealikuga eesotsas. Pärast pesemist ja kordaseadmist sõideti autodega piirile, kus tehti paar ülesvõtet. Tagasisõidul vaadeldi Kalevi vabrikut ja koske. Linnas käidi kindlust, Peetri maja, muuseumi ja teisi tähtsamaid esemeid vaatamas. Kell 1330 oli korraldatud lõuna maleva staabis, kus võeti kehakinnitust. Kell 1530 sõideti laevaga N.-Jõesuhu, kus käidi suplemas ja vaadati N.-Jõesuu ilusamaid kohti. Tagasi sõideti kell 2000. Linna tagasi jõudes vaadeldi veel linna ja kell 2300 mindi puhkama. Tänase päeva jalgrattaretk oli pikk 28,4 km., kuna teiste liikumisabinõudega, ühes arvatud käigud jalgsi, tehti umbes 80 km.

5. juulil:

Hommikul oli korraldatud ühine hommikueine. Enne lahkumist rikkaliku laua juurest pöördus Narva maleva pealik kpt. J. Lepp meeskonna poole südamliku kõnega, kriipsutades alla käesoleva retke tähtsust ja soovides meestele head reisi ja õnnelikku tagasiõudmist Tallinna. Ühtlasi palus ta anda edasi parimad tervitused Tallinna maleva pealikule. Meeskonna juht, nagu ta seda tegi igal tervitusel, tänas ka siin lahke vastuvõtu eest ja andis Narva malevale üle Tallinnast kaasatoodud mälestuspokaali.

Kell 0700 algas edasisõit Jõhvi suunas, kuhu jõuti kell 1030. Sillamäelt läbi sõites seltsisid jalgratturitega Vaivara naiskodukaitse liikmed õed K. ja F. Fageströmid, kes mehi saatsid kuni Jõhvini, sealt aga ise sõitsid edasi Rakverre.

Vastu võtmas olid Jõhvi mlvk. plk. lipnik G. Soodem ja spordipealik. Siin oli korraldatud lõuna 4. üksiku jalaväe pataljoni ohvitseride kasiino ruumes. Enne lõunat kandis V. Gerst ette mõned palad klaveril, kuna teised mehed korraldasid Jõhvi ja Tallinna vahelisi maavõistlusi koroonamängus. Kohe pärast lõunat kell 1400 sõideti üle Kuremäe Iisaku poole. Saatma olid tulnud mlvk. plk. G. Soodem ja spordiplk. Rooks. Kuremäe kloostrit jõuti kell 1600. Kohapeal vaadeldi kloostrit ja ta ümbrust, kloostrit asjaajaja A. Arbusovi juhatusel. Mõödaminnes vaadati ka Eestimaa kubernerit vüest S. Šahovskoi hauda. Lühikest aega siin kohal peatudes tulid meele nii mitmedki kurvad mälestused ühest endisest eestlaste rõhujast, mispärast katsuti rutemini selle mehe haua juurest minna edasi.

Esimene peatus Jõeletmes.

Peatudes umbes kolm tundi kloostris võis siin panna tähele palju iseloomulikke pilte palverändajate sinnaõudmise ja äramineku puhul. Just meie sinnaõudmise ajal peeti kloostrit kirikus jumalateenistust lahkujale venelasile, kes olid sõitnud sinna Petserist. Pärast kiriklikku teenistust peeti tänapalve Põhja-Lääne armee ühishaudade juures, siis käidi püha allika juures, ja enne ärasõitu oli korraldatud neile kloostrit võõrastemajas ühine tee.

Meid kostitati ka tee ja metsmaasikatega. Vastuvõtt kloostrit eestseisja ema Johanna ja teiste nunnade poolt oli väga südamluk. Enne ärasõitu paluti nende ridade kirjutajat oma nimi kirjutada kloostrit auvõõraste raamatusse.

Iisaku jõudsime kell 1920. Tänane tee oli parimaid, ehk küll hakkas minema mägisemaks. Pärast pesemist ja õhtusööki mindi vaatama Iisaku ümbrust. Seltsimaja jõudes asus V. Gerst kohe klaverit taha ja varsti heljusid seltsimaja ruumes meeldivad helid. Kokkutulnud külanõored, kohalikud malevlased ja neiud olid toonud kaasa grammofoni. Varsti algas tants klaverit ja grammofoni saatel. Tantsust väsinud, tehti koorilaule esialgu kohaliku naispere poolt, pärastpoole juba ühiselt jalgratturitega. Mittelauljad jalgratturid olid vahepeal organiseerinud mingi jazz-bandi taolise orkestri, mille saatel tantsu lasti kuni poole ööni, sest järgmisel päeval — pühapäeval — oli nähtud ette väljasõit hiljem, kell 0900, seepärast võis täna heita hiljem magama.

Täna oli retke pikkus 97,6 km.

6. juulil:

Kui hommikul pärast einetamist sõideti edasi, kogunes 21 kohapealset elanikku meid saatma.

Esimene peatus tegime Lohusuu jsk. esinaine pr. A. Trelini juures, siis sõitsime edasi Mustvee sihis, kuhu jõudsime kell 1230. Siin oli ette nähtud peatus kolm tundi. Vaheaega kasutades käidi tutvumas Mustvee aleviga ja karastust võtmas Peipsi järves. Pärast einetamist kohaliku komp. plk. juures sõideti edasi Alatskivi suunas. Kohapeal katsuti saada selgust Mustvee-Alatskivi tee kohta. Ühed arvasid, et võib sõita, teised soovitasid ütleksid, et tee on võimatu. Et enamus soovitas kaldaäärset teed, mis on lühem sõita, siis jätkati retke selles suunas. Sellele teele jõudes kujunes reis Alatskivini unustamatuks sõiduks. Kaar-

Petseri kloostris.

dil on märgitud see teeosa esimese klassi maanteena, kuna tegelikult oli see üks võimatumaist teedest, millel sõites isegi elu pärast peab olema mures. Tee on liivane, auklik ja muhklik ning kohati tuli sõita ka järve porist kallast mööda. Juba Mustveest välja sõites — silla kohal pidi nende ridade kirjutaja mootorrattalt ära kaduma — oli tõuge nõnda suur, et paiskas kõrgele üles. Vene küladest läbi sõites tulid nii mitmes kohas sead, kes parvedena külavahel jooksid, ratureile risti tee ette. Ühes kohas tuli risti ette joosnud sea elu päästmiseks mootorrattaga tormata liivahunnikusse nii, et tuli kutsuda kokku pool küla, kes mototsükleti aitasid liivast välja.

Pärast suuri raskusi ja üksteise abistamist jõuti viimaks kõvale kindlale teele ja Alatskivile jõuti kell 18.30, kus vastuvõtjaks oli Kodavere-Alatskivi malevonna plk. A. Bringfeldt.

Ohtul pärast einetamist käidi vaatlemas Alatskivi lossi, Kalevipoja sängi, vabadussõja mälestussammast jne. Surnuaial peatuti Juhan Liivi haual. Ehk küll tänane esimese klassi maantee nii mitmelgi mehel tahis hinge seest välja võtta, oli sellele vaatamata meeleolu kõigil hea. Magama heideti kell 2300. Täna sõideti läbi 87,6 km.

7. juulil:

Vara hommikul pärast einetamist ja pildistamist läks sõit edasi Tartu sihis, kuhu jõuti täpselt ettenähtud ajal, kell 1200. Peatus tehti maleva staabis, kus oli korraldatud ka öökorter.

Tartu maleva juhtivate tegelaste saatel mindi lõunale „Vanemuisesse“, kuna pärastpoole hoolitsesid meeskonna eest kodukaitse daamid II jsk. esinaine pr. M. Silbergleichiga eesotsas. Pärast pisikest puhkust tutvuti linna vaatamisväärsete kohtadega ja käidi uues ujulas. Ohtul sõideti veel mootorpaadiga mööda Emajõe ja kell 2230 heideti puhkama.

Tänase retke pikkus oli 45 km.

8. juulil:

Hommikul oli korraldatud ühine hommikueine. Enne lahkumist võttis sõna Tartu maleva plk. k. t. kol. ltn. E. Lutus, selgitades oma südamlikus kõnes retke tähtsust, soovides meeskonnale head reisi ja paludes Tallinna maleva plk. viia kaasa parimaid Tartu maleva tervitusi. Täna läks vastuvõtu eest ja andes üle

kaasatoodud mälestuspokaali lahkus meeskond Tartust kell 0700, et õhtuks jõuda Petseri.

Tänase päeva retk oli kõige pikem — 126 km. Tartust välja sõites võeti suund üle Moisekatsi Räpina peale, kuhu jõuti kell 1330.

Räpinast sõideti kõrvale ja külastati sama malevonna plk. ltn. Kiudorfi ja tema isa eeskujulikke talusid. Siin sai meeskond jälle sooja vastuvõtu osaliseks. Pärast lõunat tehti väike uinak värskel heintel ja kell 1515 väljuti Petseri suunas.

Räpinast teekonna jätkamisel hakkas sadama. Libedale ja raskele liivasele teele vaatamata jätkati sõitu. Orava mõisa kohal olid vastu tulnud Petseri jalgratturid ühes Tallinna maleva parima laskuri V. Pikksoniga, kes elab ajutiselt Petseris, kellega koos tehti reisi lõpposa. Petseri jõuti kell 2100. Olgugi et mehed olid märjad ja porised, oli siiski tuju kõigil hea. Pärast pesemist ja kordaseadmist asuti rikkaliku laua taha, kus Petseri mlvk. plk. kapt. H. Poomipuu südamlikult ratureid tervitas. Vastas meeskonna juht, ühtlasi andes üle Tallinna maleva plk. tervitused ja kaasatoodud hõbekarika. Koosistumine laua taga, mille olid korraldanud Petseri naiskodukaitse liikmed jsk. esinaine pr. E. Kesaga eesotsas, kestis üle 2 tunni ja pärast üksteise elada laskmist mindi tutvuma kaitseliidu majaga. Puhkama mindi alles kell 0-00.

9. juulil.

Puhkepäev ja linnaga tutvumine.

Sel päeval käidi Petseri kaugemas ümbruses — lahinguväljadel, vene ja setu külates. Siin peatudes oli võimalik setudega tutvuda ja nendega, nii palju kui aeg seda lubas, vahetada mõtteid.

Vähe on meil neid, kes pole kuulnud midagi Petseri sugurahvast. Nende iseäralised kombed ja keel on saanud sageli koomiliseks märklauaks ja annud meile põhjust naljaettekandeile. Samuti on sageli vaadatud setudele kui alainimesile. Neid on süüdistatud ja süüdistatakse nende madalas arengus, kirjutades seda nende iselaadi, kommete ja ebausku arvele. Kui võtta arvesse asjaolusid, et nad kõige rohkem on kannatanud vene surve all ja lääne kultuuri ilmet on vähe tundma õppinud, siis ei tule sugugi imestada nende mahajäämist meist. Kõik see hea, mis petserlased omandasid venestamise survel, on kokku sulamas. Setud on hakanud nüüd end nimetama eestlasiks ja juba välimuses ja keeles andma tunda eestipärasust.

On märgata, et setule nii armsaks saanud mustus ja hooletus on kadumas. Ühe sõnaga — setu tahab saada eestlaseks.

Oli huvitav käik Petseri kloostris ja sellega tutvumine. On ju Petseri klooster etendanud ajaloos suurt osa; on ju siin peetud palju veriseid lahinguid kaugel minevikus. Ligi 500 aastat on möödunud sellest päevast, mil asutati Petseri klooster, ja tema tekkimis-

Vastselliina lossi varemeil.

lood paistavad küll olevat legendaarsed. Kaasas oleva juhi suust olid kuulda nimed: Poola kuningas Stephan Bothory, Leedu väeülem Lissovsky, Ivan Julm, Peeter Suur, Boris Godunov jne. Kõik need on olnud mingisuguses ühenduses kloostriga.

Kui kõik kloostrikirikud olid läbi käidud, mindi veel koopaisse, kuhu olevat maetud umbes 5000 surnut.

Samuti vaadati veel isa „Korneli“ hauda. Saatja seletuse järgi olevat kloostrit ülem „Korneli“ lasknud kloostrit ümber ehitada kõrge müüri 9 torni ja 3 väravaga. Need müürid olid ehitatud nii hästi, et võisid võistelda kõige paremate tolleaegsete kindlusemüüridega. Müüride pikkus oli 380 sülda ja kõrgus 5 sülda. Kord, kui Ivan Julm kloostrit oli külastanud, tulnud vastu isa „Korneli“ soola-leiva ja tervitussõnadega, kuid Ivan Julm on ta (20. II 1570. a.) möögaga surmanud, sest et oli saanud kuulda, nagu tahaks vaga isa end Venemaast öelda lahti ja selles mõttes on ehitatud müürid. Haul rinna kohal on näha massiivne rist, mille Ivan Julm käesoleval juhul olevat möögaga läbi löönud. Vaadeldi veel palju teisi huvitavaid ajaloolisi kohti ja esemeid. Pärast pildistamist lahkusime, et jõuda järgmisse ettenähtud kohta.

10. juulil.

Kell 0700 lahkusime pärast südamlikku jumalagajämist Petserist.

Sõit läks Võru poole üle Vastseliina. Kaasa olid sõitnud mitmed Petseri jalgratturid, kes meid Vastseliina jalgrattur-rühmale allkirja vastu üle andsid. Jälle südamlik vastuvõtt kohaliku naiskodukaitse ja malevkonna pealike poolt.

Tutvuti Vastseliina lossi varemete ja puiestikuga ja einetati Piusa kaldal. Pikemat aega peatuti lossi varemete juures, kus andis seletust kohalik mlvk. plk. abi L. Jaska ja sanitar-plk. dr. F. Pikat. Loss on ehitatud 1273. a. Tartu piiskopp Friedrich Hasendorpi poolt ja nimetati Vastseks linnaks. Looduslikult oli lossil hea koht Haanja Munamäe ligidalt Peipsise voolava Piusa jõe paremal kõrgel kaldal, Meeksi lisajõega ühinemise kohal, mille mõlemad kaldad on kõrged. Nii oli siis loss kolmest küljest piiratud jõega, kuna neljandal küljel, lõuna pool, oli kaevetud sügav kraav Meeksi lisajõest Piusa jõkke, nii et vee sulgemisel kraav täitus veega ja loss oli igast küljest piiratud veega. Pärast suurt ülemaalist jüriöö-mässu 1343. a. laskis ordumeister Burchard von Dreilöven Vastseliina lossi ehitada ümber kõvaks kindluseks, et kindlast varjupaigast käputäie sõjameestega oleks kergem eestlaste üle valitseda ja et sõja korral vaenlane ei saaks kergesti võitu. Loss pühendati neitsi Maarjale ja ehitati tema auks lossi kirik. Suurimad lahingud on lossi juures peetud 1370., 1381., 1414., 1558. ja 1601. aastail. Aastal 1697 viibinud vene tsaar Peeter Suur Vastseliina lossis öömajal. Lõplikult lõhuti loss varemeiks põhjasõja ajal umbes 1702. a., mis ajast saadik ta seisabki varemeis. Muistse jutu järgi ilmuvat iga 7 a. järele jaaniööl Vastseliina rüütel musta täku ratsul lossi varemeile, nutvat seal kaua endist ilusat lossi taga ja kaduvat siis korruga ühes tükuga nagu maa alla.

Pärast einetamist, mis oli korraldatud Piusa jõe kaldal puiestikus kohaliku naiskodukaitse jsk. esinaine A. Sulgi ja teiste daamide poolt, maitsti veel maasikaid ja sõit algas kell 1300, et jõuda üle U.-Saaluse — Haanja — Munamäe — Rõuge — Võrru. Kaasasõitnud mees ja naiskaitseliiduperega sõideti ühes umbes 15

km. Viimsed tänusõnad, käesurumised ja hea jälle-nagemise hüüded ja sõit läks edasi Munamäele. Teel vaadeldi Võru ilusat maastikku ja tunti rõõmu ta ilusaist järvedest. Ehk küll tee oli mägine, jõuti siiski õigeks ajaks Munamäele, kus peatuti üle poole tunni ja nauditi ümbruskonna ilu.

Paljud olid esimest korda kodumaal rändamas ja olid arvamises: mis head võib olla Naatsaretis. Nüüd siin peatudes ja seda ilu nähes pidid nii mitmed avameelselt tunnistama, et kodumaa on ilusam kui nad arvasid.

Sõit algas, et üle Rõuge sõita Võru poole.

Rõuges tehti pisike peatus, et vaadelda vabadsõja mälestussammast ja Rõuge ilusaid järvi. Võrru jõuti kell 1800. Sadas vihma. Meestel oli meeoleolu hea — mõne mehe näost paistis siiski väsimus. Vastast oli Võru maleva plk. kapt. J. Heljuste ühes teiste pealike ja naiskodukaitse liikmetega. Maleva staabi ette jõudes pidas maleva plk. tervituskõne ja ulatas mälestuseks nägusast kõites koguteose „Võrumaa“, missuguse palus ühes tervitustega anda edasi Tallinna maleva pealikele. Ühtlasi kinnitati igale mehele rinda Võru maleva vapike.

Pärast vastastikuseid tervitusi ja elagu-hüüdeid mindi üheskoos öökorterit „Võruhõimu“. Pärast pesemist ja kordaseadmist asuti rikkalikult kaetud lauda, missuguse oli korraldanud naiskodukaitse. Siin andis meeskonna juht üle Tallinna maleva pealiku tervitused, ühtlasi paludes võtta vastu jalgrattaretke mälestuseks kaasatoodud mälestuspokaali. Pärast einetamist käidi linnaga tutvumas ja õhtul „Kandle“ aias kontserdil. Kell näitas ligi 2400, kui mindi puhkama.

11. juulil.

Einetamine, sõbralikud käesurumised ja hüüded: „Jälle-nagemiseni 9. ja 10. augustil s. a. Tallinnas“, ja sõit algas. Kell 1400 jõuti Tartu, kus külastati Tartumaa malevat. Ka siin pöördus maleva plk. kol. ltn. J. Unt meeskonna poole südamliku kõnega, soovides meestele head reisi ja paludes viia parimaid tervitusi Tallinna maleva pealikele. Kaasatoodud mälestuskarikas anti kolmekordse elagu-hüüde saatel edasi. Kell 1700 lahkus meeskond Tartust, et jõuda Volti, kus oli ette nähtud ööbimine. Kell 1850 jõuti Volti, kus vastu võtmas oli Saadjärve komp. plk. J. Veltmann ühes kohaliku naiskodukaitse liikmetega. Meestel tuju hea, kuid pikk teekond on siiski avaldanud oma mõju, sest kohe pärast kehakinnitamist otsustati peagi minna lakka puhkama. Tänase päeva retke pikkus oli 98,3 km.

Mõdriku majapidamiskooli maasikaaias.

12. juulil:

Hommiikul oli meeste meel mõnus, vaim värsked ja pärast einetamist kell 0700 jätkati reisi Kursi poole. Viimsed elagu-hüüded ja sõit algas. Teel peatuti ajaloolises Puurmanni mõisas, kus vaadeldi lossi ja seda ümbritsevat parki ning Pedja jõge. Peale selle tutvuti Puurmanni ühispiimatalituse sisseseadega, kus mõnede asjade kohta andis seletust meierei juhataja hr. H. Raaga.

Käesurumised Puurmanni rühma pealiku K. Stam-miga ja sõit läks edasi Põltsamaa poole.

Põltsamaale jõuti kell 1130. Siin oli kava järele nähtud ette väike peatus, kuid tegelikult kujunes see üheks pikemaks. Kavas oli, et meeskonna juht teeb ainult ühe visiidi kohalikele malevkonna pealikele ja kodukaitse esinaisele, kuid siin kujunes vastuvõtt üheks suurimaist. Et kuni einetamiseni oli aega, siis mindi ühes malevkonna plk. kapt. Veervaldi juhtimisel tutvuma linna ja Põltsamaa lossiga, milles oli elanud Liivimaa kuningas Magnus. Loss käidi põhjalikult läbi ja temas nähti nii palju huvitavat. „Põllumeeste kodu“ võeti einet, mille oli korraldanud naiskodukaitse.

Lõunalauas tervitasid rattureid linnapea hr. G. Gold ja kapt. K. Veervald, kuna Põltsamaa linnale ja kohalikele kaitseliidu üksusele andis meeskonna juht üle Tallinna maleva pealiku tervitused.

Pärast einetamist pildistati ühiselt vabadussõja mälestussamba juures. Mälestussamba on valmistanud kujur V. Melnik Saaremaa hallist marmorist ja selle ehitamine on läinud maksma umbes kr. 5000.—

Samba asukohaks on ilus kolmenurkne Vabadusplats, kus peetakse paraade. Sammas on 6 m kõrge ja tema postamendi kolmele küljele on raiutud kihelkonna 58 sõjas langenu nimesid. Alusel seisvaks kujuk on mõõgale ja kilbile toetav puhkav sõdur. Mälestussamba ümbrus on kenasti lilledega kaunistatud ja jätab hea mulje.

Põltsamaalt lahkudes tuli linnapea, kes ise on ka kaitseliitlane, meid kuni linna piirideni jalgrattal saatma. Veel kord kõva kolmekordne „elagu“ Põltsamaa linnale ja kohalike kaitseliidu mees- ja naisperele, ja sõit algas. Paide jõuti 10 minutit enne kindlaksmääratud aega. Vastu võtmas olid mitmed maleva pealikulid jalgratastel.

Jällegi pesemine, einetamine ja linnaga tutvumine. Einelauas olles andis meeskonna juht soojade sõnadega üle Tallinna maleva plk. tervitused ja kaasatoodud poakaali.

Lääne maleva plk. nimel tervitas meeskonda Paide malevkonna pealik. Ööbiti Paide kõrgema algkooli ruumes. Rattamõõtja näitas, et täna on sõidetud 91,7 km.

13. juulil:

Kell 0700 hommikul lahkusime pärast rikkalikku einet ja südamlikku jumalagajättu Paidest. Autoga

sõitsid kaasa Paide malevkonna pealikulid ja kodukaitse liikmed. Mäo kohal peatuti, viimsed tervitused ja sõit läks Tallinna poole, kuhu pidime jõudma kell 2000. Teel siin ja seal peatudes jõuti kell 1100 Kosele, kus oli ette nähtud pikem peatus.

Et sel päeval Kose malevkond pühitses oma viiendat hällipäeva, kavatseti nende peost, nii palju kui aeg seda lubab, võtta osa. Pärast enese kordaseadmist ja einetamist käidi Kose ümbruskonnaga tutvumas ja kell 1400 mindi spordiplatsile, et elada kaasa malevkonna paraad.

Kõik läks nagu nootide järgi. Orkestri saatel toodi lipp, peeti tervituskõnesid ja kahe orkestri saatel mindi surnuaiale vabadussõja mälestussamba juure. Juhust kasutades sai paraadi ajal Tallinna maleva pealiku tervitused ühes pokaaliga Harju maleva pealikele üle anda.

Harju maleva juhatuse liige pealik B. Oja tervitas rattureid sõnadega: „Vastu võttes Tallinna maleva rattureilt mälestuskarika jääme nendega jumalaga, hoides tänuga mälestust anname nendele kaasa meie parimad harjulaste tervitused ja loodame, et niisama värskelt ja tervelt, nagu jõudsite Harju-Kosele, jõuate ka oma kodutarre Lindanissa.“

Kolmekordne Harju elagu rattureile ja samasugune Tallinna kolmekordne elagu Harju malevale ja Kose malevkonnale — ja lahkusime paraadiplatsilt, et minna lõunasöögile. Viimsed käesurumised ja tänu-sõnad lahke vastuvõtu eest ja lahkusime Koselt kell 1530. Teel Tallinna tehti veel mõned peatused ja ühes kohas korraldati maavõistlus võrkpallis Harju-Tallinna vahel. Täpselt ettenähtud ajal jõuti maleva staabi ette, kus olid vastu võtmas kaitseliidu ülima k. t. kol.-lt. A. Balder, Tallinna maleva plk. abi riigisekretär K. Terras, lt. A. Vainlo ja teised. Kojujõudnuile oli maleva kodus korraldatud õhtueine, mil kaua vesteldi teekonna üksikasjust ja muljeist. Rattaste kontrollmõõtjad näitasid, et viimasel päeval oli sõidetud maha 107,9 km., seega kokku ratastel 988,9 km. Kui arvata siia juure veel matkad jala, autodega ja teiste veoabinõudega, mis teeksid umbes 220 km., siis on sõidetud ma pikkus üle 1200 km.

Veel kord heites pilku tagasi peab ütleva, et ringsõit täitis oma ülesande ausalt. Retkel on loodud lugematu arv uusi sõprussidemeid, läbisõidetud osa kodumaast õpitud põhjalikult tundma, tutvutud maa malevate ja nende üksuste eluga, vaadatud endisi lahinguvälju ja tõstetud maainimeste huvi kaitseliidu vastu. Vastuvõetud olid igalpool südamlikult soojad ja lahked.

Tuleval suvel kavatsetakse kindlasti korraldada teine pikem sõit Lääne-Eestisse piki mereranda. Kui aga on võimalusi, siis tehakse tiir ka üle piiri Lätisse — Võnnu ümbruskonda, et vaadelda kuulsaid lahingukohti, kus murti Landeswehri võim.

Viru maleva pealike koonduslaagrist osavõtjad 28. ja 29. juunil 1930. × Maleva pealik major Vaher, ×× ringkonna esinaine pr. Vaher.

Pealike koonduslaager Viru malevas

28. ja 29. juunil Kunda-Mallas

Suvisel tegevusperioodil on tähtsamaiks sündmuksiks suvilaagrid või laagripäevad. Need on oodatava- maid päevi kaitseliitlastele. Laagrist ja nende korraldamisest kõneldakse juba talvel; tarbekorral alatakse ka vajaliste eeltööde ja ettevalmistusega.

Viru maleva pealikul kerkis juba möödunud talvel kavatsus korraldada suvel suurlaager ainult maleva pealike kaadriks, kuna üksusis pidada laagri- või õppepäevi.

Selles mõttes seati kokku suvine tegevuskava. Pealike laagri korraldamisel ja tegevuskava kokkuseadmisel peeti silmas, et õppused oleksid instruktiivsed, et õpetada pealikut olema juht ja instruktor oma malevalaste õpetamisel rivi- ja lahingdrillis, laskeasjanduses ja spordis; taheti anda võimalus maleva pealikele üksteise tundmaõppimiseks, süvendada sisemist sidet pealike vahel, anda pealikele informatsiooni ja tarvilisi juhtnõude nende tegevuseks oma üksuse juhtimisel.

Veel üheks eritingimuseks pealike laagri korraldamisel oli nõue ilmuda laagrisse ainult jalgrattal, see oli suureks propagandaks jalgrattur-üksuste moodustamisele.

Juba varakevadel alati maleva staabi poolt tarviliste korralduste eeltöödega. Tähtsamaid küsimusi oli osavõtjad: kas kutsuda pealikud üle maleva kõigist üksustist või kõige kaugemad piirkonnad jätta välja.

Osavõtmiseks sooviavalduste andmeil ulatus ülesannute arv üle kaheksaja. Seega töötas osavõtt olla 100%-line.

Laagri asukohta kindlaksmääramisel jäi maleva staap peatuma Kunda-Malla algkoolimaja pargi ja läheduses oleva Simunamäe peale, missugused kohad oma ümbruskonnaga vastasid kõigiti laagrikoha tingimustele. Selle koha kindlaksmääramisega jäi kaugemate üksuste pealikele laagrisse sõita kuni 70 km. Nii sooritasid maleva 35 üksuse pealikud ühtlasi tähesõidu jalgrattail laagri asukohta.

Laagri aja lähenemisel tulid vahele tagavaraväelaste õppused, samal ajal ka Tartu laulupidu ja vabadusristi vendade väljasõit. Need sündmused ähvardasid kindlasti mõjutada osavõtjate arvu.

Mõni päev enne laagrit tagavaraväelaste õppusilt tagasijõudnud pealik arvas, et seal sai „sõitu“ küllalt, ja jäi ilmutama; oli ka neid, kes laulsid Tartu laulpeost osavõtvais koorides, need pidid oma koori koos-

seisu alalhoiuks laulupeost võtma osa, vabadusristi vendade väljasõidust osavõtmiseks ülesannud ei tahtnud ka sellest jääda eemale. Need sündmused mõjutasid nii palju, et laagrist osa võtma ilmus määratud ajaks 160 pealikut.

28. juunil algasid kaugemate üksuste pealikud ränakut juba kell 0400, et jõuda kohale mitte hiljem kui kell 1100. Lähemate kompaniide pealikud ilmusid kohale oma kompanii pealiku juhatusel, kaugemate omad koondusid malevkondade kaupa eelkoonduspunktides. Kohalejõudnud malevkonna ja kompanii pealik registreeris oma üksusest osavõtjad, muidki tarvilisi andmeid edasi andes, korrapidaja pealiku juures ja ilmus siis viisidiga maleva pealikul laagri juhatuse staapi.

Kell 1100 oli kogunemine lõpnud, kõlas korrapidaja poolt antud käsisireeniga alarmsignaali. Pealikud rivinesid jalgrataste hakkide ette, moodustades neljarühmalise kompanii.

Samal ajal ilmus rivi ette maleva pealik major Vaher, öeldes pealikuile südamlikke tervitus- ja soovisõnu laagrisse ilmumise puhul, tehes teatavaks ka tarvilised korraldused.

Maleva pealiku kõne lõppedes astus välja rivist Haljala malevkonna pealik kpt. Mets, kes andis kõigi laagrisse ilmunud pealike nimel laagrisse ilmunud pealiku erilise töötuse. Selle pidamise kinnitamiseks tõstsid kõik pealikud käed üles.

Maleva pealik lõpetas avamistalituse sõnadega: „Kuulutan maleva pealike koonduslaagri avatuks.“ Viimase sõna lõppedes — nagu öeldu kinnitamiseks — kõlas induktoriga süüdatud „Novitsky“ kärgatus.

Väikesele vaheajale ja einele järgnes õppetöö. Kahapäevase laagri tegevusest võiks lähemalt märkida õppust gruppidega. Pealike kompanii oli jaotatud kuude gruppi, mis vahetusid iga poole tunnilise õppuse järele — rividrilli, lahingdrilli, laskeasjanduse, spordi, teadaannete ja teadaannete kirjutamise ja puhkuse instruktorete juures.

Kolmetunnilise õppuse järele olid grupid kõik instruktoreid läbi käinud. Säärane vahelduv ja mitmekesine töö näis olevat palavale ilmale vaatamata huvitav ja mitte väsitav.

Sellele järgnev pealike nõupidamine ja mõttevahetus maleva pealiku juhatusel oli elav ja asjalik. Esimesel laagripäeval peetud jalgratturite rühmade rividrill ja väljasõit Kunda alevisse pakkusid 160 osavõtjaga mõjuva ja ilusa demonstratsiooni. Esimese laagripäeva kõigile osavõtjatele sunduslik tegevus lõppes kell 2000 suplemisega meres. Öhtu saadeti mööda hoogsas tantsimises.

Laagri teisel päeval oli huvitavamaid tegevusi rühmade taktikalise ülesande täitmine lahinglaskmisega. Osa võttis kolm rühma — omavahelise võistlusega.

Ülal N. K. Abja jaoskonna juhatus. I rida vasakult paremale: J. Pent — kirjaõimetaja abi, E. Heimgberg — esinaine, L. Nõmm — laekahoidja. II rida vasakult paremale: H. Mõttus — esinaine abi, E. Arro — kirjaõimetaja.

All N. K. Abja jaoskond oma järjekorralisel käsitööõhtul.

Vastane oli kujutatud kujumärkidega. Säärane ülesanne pakkus juhtidele ja juhitavaile palju pinevust, ettevalmistusi tehti suurima põhjalikkusega. Rühma tulistamine andis mõjuva lahingefekti. Lähenes laagri lõpetamise kellaaeg.

Veel kord rivines pealike kompanii. Kuulati maleva pealiku laagritöö lõpetamise sõnu. Hoogsasti ja võimsalt kõlas „Eestimaa, su mehemeel“. Veel maleva pealiku sõnad: „Loen sellega pealike koonduslaagri lõpetatuks“, jälle mürsu kärgatus ja kaks ilusat tööpäeva oli lõpetatud.

Nagu kahju oli pealikuil lahkuda. Ei kahetsenud vist ükski, et oli kulutanud kibedast tööajast kaks päeva. Lahkuti jälle gruppides. Tervitati vastastikku jumalagajatuks. Oli varsti vaikus pargis, kus äsja oli askeldusi, laul ja mürtsud. Kõige lõppedes algas vihmasadu, mis kiirendas lahkumist, et otsida vihmavarju, jõuda rutem jälle koju, meel täis muljeid möödunud laagrist ja kavatsusi tulevikuks.

O. K.

Teekond sinnapoole lahte

Seiklusl ja fäselepanekuid Soome noorte külastamise malkalt

1.

Pärast viimaseid väsitavaid päevi Tallinnas tundub kosutav merimatk „Suomil“ ja öhtu Helsingis „Merinkävijate“ kaunil saarekesel värskendavana ja karastavana. Nü hea on mõelda, et keegi sind järgmisel hetkel ei nõua telefoni juure, ei tülita sind küsimuste ja pärimistega. Oled vaba ja ise oma aja peremees.

Helsingi kibeled ja sumiseb. Homme, ülehomme peavad jõudma päralt lapualased, kujundatakse uut valitsust, varastatakse eduskunna komisjoni koosolekult kommuniste, üks ajalehtede eriväljaanne kihutab teist. Põhjamaa rahulik rahvas on sattunud liikvele, igalpool vahetatakse eluvalt mõtteid, silmad välguvad, käed žestikuleerivad, üks ennustab üht, teine teist. Ei tea, mis toob homme päev...

Heidan varakult puhkama. Otsustasin sõita Tamperele järgmisel hommikul kell 10.55 ning enne seda veel toimetada üht-teist asja Helsingis. Jätan akna, mis asub otse raudteejaama vastas, lahti, et tänava-kära hommikul mind aegsasti ärataks.

Uinun. Uinun sügavasti, und nägemata.

Viimaks ärkan. Vaatan kella: 10.35. Esimesel hetkel ei taipa, kas see on vara või hilja. Aga äkki käib judin üle selja — pidin ju sõitma Tamperele kell 10.55, seega siis vaid 20 minutit rongi minemuni.

20 minutit. Pole mõtet end hakata vaevama. Rongile pääsmine selle ajaga on lihtsalt võimatu. Käänan end teisele küljele ja otsustan magada edasi, sest defitsiiti on magada veel palju.

Aga ehk jõuab siiski?! Ei, võimatu — 20 minutiga pesta, rüetuda, asjad pakkida, arve õiendada, vaksalisse joosta, pilet osta ja rongile pääseda — võimatu. Jään rahulikult lamama.

Aga mõte ei anna rahu — ehk jõuab siiski, katsuda ju võiks. Kui ei jõua, noh, siis ei jõua, aga katsuda võiks ikkagi. Hüva, mõtlen, katsume siis.

Nü siis, läheb lahti. Sööstan voodist, astun pesukausi ette, kuid — kannus pole vett. Helistan. Aeg kaob, ei tule kedagi, helistan veel kord. Nüüd tullakse. Ulatan kannu: „Vett! kürestil!“ Veetoomise ajal pakin asju, mis pill-palla tuba mööda laiali.

Koputatakse. Jah, sisse! Truakse vesi. Ütlen „neidile“, et toogu mulle kohe arve, tahan ära reisisida. See ei taipa, mida tahan. „Mikä see on — arve?“ „Maksa tahan!“ „Maksa?“ „Tahan maksa tuba, huone!“ tõlgin viimase sõna soome keele, „matkustan pois = söidan ära!“ Tütarlaps vahib mulle ikka alles arusaamatuses otsa, ei tea, mis minuga peale hakata. Aga aeg kaob. Avan ukse ja palun teda käeväpega lahkuda. Ta lahkubki, kuid ukse vahelt vaatab mulle veel kord ikka alles hämmastust avaldava pilguga otsa. Sulen ukse, hakkkan pesema. Olen kindel, et ei jõua. Aga olgu, edasi.

Valmis. Viskan toaüüri ja mõne marga jootraha lauale ja torman uksest välja. Aega on veel 3 minutit. Torman oma pakkidega üle laia, avara platsi.

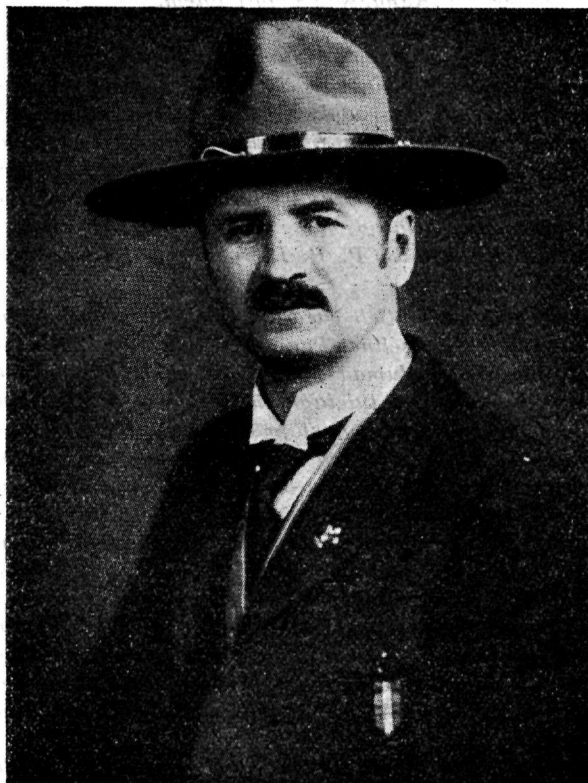
Vaksalis. Jooksen piletikassa ette. Nõuan pileti Tamperele. Ei, siit ei saa. Müüja näitab näpuga teisele poole. Jooksen sinna. Ka sin raputab müüja pead ja juhatab mind jällegi teisale. Kolmandas kohas raputab müüja-preili jälle pead. Arvan — jälle vale. Aga ei, ei ole vale, müüja kahtleb ainult, kas jõuan veel rongile.

Pilet peos torman platvormile. Rong seisab alles. Igal vagunil oma pealkiri. Tampere ei kuski. Jõuan juba üsna veduri juure. Äkki vile — vedur teeb „ahuu!“ ja rong hakkab nagisedes liikuma. Seal — esimese vaguni seinal — Tampere; sööstan sisse, rong on juba täies sõidus.

2.

„Partiopoika'de“ laager Kangasalas.

Jõuan sinna parajasti hetkel, mil avatakse laagri totem. Kogu laagrirahvas, ca 600 poissi ja palju küllalisi, on kogunenud suurele, avarele väljale, mille keskel kõrge lipumast lehviva soome lipuga ning mida piiravad samuti kõrgetel lipumastidel tuule käes lehvivad lipud. Keskpäigas asuva lipumasti ees seisab

Soome skoutide peavanem pastor Verner Lauhivuori.

Kangasala laagri totem.

tema — laagri totem. Suur männipalk on aetud püsti maa sisse, tema kõrgele ulatuv tüviots on nikerdatud kummaliseks näoks: kaks punnis silma, suur nina ja irevil suu, otsaesisel kaks sügavat kortsu, lõuga piirab raagudest habe. Kaks puuksa moodustavad käed. Üks käsi on pöördnud näppudega üles taeva poole, teisele on ehitatud väike rüdest telk. Rinnale on nikerdatud tähed S. P. P. L. = Suomalaisen Partio-poikan Lütto.

„See totem,“ ütleb parajasti üks Soome poiste juhtidest, mustajuukseline, kuumavereline isand, „on valmistatud meie kodumaa puust, mis kasvanud meie kodumaa pinnal. Ta tuletagu meile meele seda, et pole midagi kallimat kodumaast ja et meie tublide kodumaa poegade alati müürina tahame seista ta vabaduse ja rippumatuse eest. Tõsiste suurte silmadega vaatab ta teile otsa, tahtes kinnitada teie ustavust isamaale. Manades tõstab ta küe taeva poole, paludes õnnistust Soome mullale. Kuid ta on ka meie laagri kaitseingel, mille tähiseks ta kannab telki oma paremal käel. Olgu ta meile tähiseks, et ka kõige kummalisem ja väliselt naljakam ese, kui ta on juurdunud kodumaa pinnal, meid võib juhtida tõsisele isamaa-armastuse teele.“ „Ahaa!“ karjuvad poisid, kinnitades juhi sõnu.

Kuid mitte ainult üldlaagril ei ole oma totem. Ei, igal laagrisal, mis moodustab omaette väikese laagri, peaaegu igal telgil on samuti oma totem. Totemi val-

mistamiseks on vaja palju leidlikkust ja fantaasiat. Mida koledam ta välja näeb, seda uhkem ollakse temale. Ning mida lihtsamate abinõudega ta on valmistatud, seda parem. Mitte just viimased oma leidlikkuse suhtes pole olnud ka Eesti poisid-skouidid, keda laagris viibib üle 50-ne. Neljal jalal seisab keset eestlaste laagrit nende totem: puukänd, mis looduslikult juba kasvanud nii, et ta mõne lihtsa täiendusega annab õige koleda sammaldunud metsaldja kuju. Suured ratas-silmad, puupulgast otsene nina, samblast pikad vurrud ja pikk kitsehabe, mis kummaliselt lehvib tuule käes, peas viis sarve. Tont mis tont. Peale ninana esineva puupulga pole puukännule tehtud ühtki lisandust. Kõik oli loodus valmistanud ise. Säärase kännu väljaotsimises seisabki aga see kunst. Peab olema silm selleks, et näha seda kummalist tonti metsas kasvavat.

Üksikud rahvuste ja maakondade laagrid asuvad suures ringis ümber laagri keskel asuva vaba platsi ja õhtuse lõkketule jaoks reserveeritud suure, ümmarguse lohu, mille veered tõusevad amfiteaatriliselt üles ja annavad hea võimaluse suure inimestearvu otstarbekohaseks ärapaigutuseks.

Iga rahvuse ja Soome maakonna üksiklaager on teistest eraldatud aedadega, millesse ehitatud suured väravad. Enamasti on need piiraiad tehtud nõõridest ja köitest. Eestlased aga on leidnud omapärasema aia ehitamise materjali. Nad on juurunud metsas hulk kände haaravate raagus juurtega. Neist on nad ehitanud väga isemoodi, kuid siiski nügusa ja kunstimaitseliselt ilusa aia suure väravaga samast materjalist. See aed ja värav ühes laagri keskel asuva totem-pondiga annavad kogu laagri väga fantastilise ilme, mis tõmbab külge kõiki laagri küllastajaid. Ennast ülistamata tuleb tunnustada, et ses suhtes eestlased on löönud kõiki oma laagrikaaslasi.

Kuid ka teistel üksiklaagritel ei puudu oma iseäraldused ja leidlikult kombineeritud „naljad“. Soome rootslased näit. on valmistanud totemi ühest juurest kasvanud kaheharalisest puust. Ühele neist on lõiga-

Helsingi skouidid oma laagri värava ees.

tud tähed: S. P. P. L. ja teisele: F. S. S. F = Finlands Svenska Skoutsförbundet. Kui ometi meie sakslased suudaksid ka end asetada sarnasele mõistlikule alusele! Väga tore on ka sama üksiklaagri värava-vaht. Puuhalust ja pulkadest on valmistatud koer suurte irevil hammastega. Ta seisab kolmel jalal, neljas, tagumine, on tõstetud paljutähendavalt üles. Ta pea kohale on teiba külge kinnitatud plakat: „Ettevaatust, hammustab!“ Kuid seda hoiatust pole nii väga vaja panna tähele, kuna koer suure kablaga on köidetud ta selja taha paigutatud ilusa koerakongi külge.

Jalutades laagris ringi peab tähendama, et ta on ette valmistatud suure hoolega. Siin leiab te laagris vajataivate artiklite kaupluse, kus ei puudu ka mitmed muud asjad, mis laagri küllastajaid võiksid avatella neid ostma mälestuseks: laagrimärke, raamatuid, postkaarte jne. Eriline telk on seatud postkontoriks, mis toimetab kõiki korraliku postiasutuse funktsioone. Loomulikult ei puudu siin ka oma telefon. Pisut kaugemal asub söögimaja ja kohvik, siis Punase Risti telk väljalaatsaretiga, saun, fotograafi ateljee jne. Viimaks ei tohi jätta mainimata iga päev ilmuvat laagri-ajalehte: „Leerisääski“, mis mõnel päeval oma suuruse poolest ületab isegi meie provintsi-lehtede kausta. Huvitav on asjaolu, et selles leidub palju kuulutusi kogu Soomest, eriti aga Tamperest. Need kuulutused üksinda tasuvad juba kaugelt trükkimiskulud, seega annab ajaleht kaunikest puhta tulu.

Kogu päev keeb laagris elu. Noored ei püsi ühtki minutit vaikselt kohal. Supeldakse ja sukeldutakse, korraldatakse võistlusi ja mängu, ning kui on käes puhketund, siis kõlab siin-seal lõbus laul, tehakse viigureid ja õpitakse üksteiselt süütuid tempe, sõlmitakse sõprussidemeid, mis tihti jäävad püsima kogu eluks.

Elu keeb. Noored ammutavad jõudu ja värskust uueks tööks kodumaa ja enda kasuks.

3.

Laagris on, nagu öeldud, üle 600 poisi, neist on suurem osa soomlased ja Soome rootslased. Kuid peale külalistena sõitnud eestlaste ei puudu siin ka Ungari, Daani ja Iiri esindus. Isegi 12 Berliini „Waldpfadfinder'it“ on leidnud tee siia. Viimased on küll „kontvõõrad“, kuid ka neile tullakse lahkesti vastu. Ning neile enestele näib asi siin õige meeldivat, kuna nad palutud paari päeva asemel viibivad siin nüüd juba üle nädala ja nähtavasti ei mõtlegi lahkumisele enne laagri lõppu.

Külalisi käib laagris palju. Sadade kilomeetrite tagant tullakse küll autodel, omnibustel, küll raudteel vaatama Soome kasvavat noorsugu ta laagrielus. Sajuti käiakse laagris, mõnel päeval isegi tuhandete kaupa. Palju on nende hulgas ka välismaalasi, eriti rootslasi, norralasi ja daanlasi. Ka lapualased oma tagasisõidul ei pääsnud laagrist mööda. Tervete ekskursioonidena ilmuvad nad siia. Laagril on sellest hea sissetulek, kuna iga küllastaja tasub laagri külastamise eest 10 Soome marka ja laagri plaani eest 5 S. mk.

Üldse peab ütleva, et skoutlik liikumine on Soomes hulga populaarsem kui meil Eestis. Mitte ainult,

et kodanikud kaugete maade tagant laagrit käivad külastamas, vaid ümbruskonnas elutsevad jõukamad kodanikud loevad oma kohuseks kutsuda skoute, eriti välismaalasi, ka enda juure külla, kus neid lahkesti kostitatakse ja nendega vesteldakse. Skoudid müüdi püüavad sääraseil juhtumel ka endi poolt valmistada lõbu ja naudingut lahkele pererahvale. Kõlab lõbus laul, kombineeritakse mitmesuguseid vempes ja ettekandeid ning aeg kaob lennul. Lõpuks lahkuvad skoudid tänumeelend nende kostitajate vastu, kuid valdes ühtlasi ka nende hingesse osa oma ülekeevast noorusetulest ja jõust, mis neile kestva mälestisena jääb püsima kauaks ajaks.

4.

Kangasala asub hämalaste maal, Satakunta idarajal keset suuri saarterikkaid järvi: Roine, Längelmävesi, Vesijärvi.

Imekaunis on jalutuskäik mööda Kangasala mäeseljandikku. Lähenedes Kangasala kirikukülale (ca 3 km laagrist) avanevad silmale kaunid vaated järvede lahketele kallastele.

Uhkeim väljavaade ümbruskonna maastikule avaneb üsna Kangasala küla juures asuvalt Kirikumäelt. Sellel asuvas vaatetornist ulatub pilk kaugemale üle luuletajailt ülistatud järvede, salude ja kallaste, andes kogupildi, millesse on koondunud peaaegu kõik Soome sisemaa maastiku kaunidused. Lõunas näeme muu hulgas ka endist kuningatahu Linksiola't; see kuulus enne õnnetule Karin Månstütrele, kuningas Erik XIV liht-

Üks Keuru kiriku allegoorilisist maalest — „Vana paharett ise“.

Üks Keuru kiriku seinamaal — Ingel Gabriel.

rahva seisusest troonile tõstetud abikaasale, kes siin elas oma viimseid kannatusaastaid kuni surmani 1612. aastal.

Vanaaegses, möödunud sajangu alul restaureeritud kirikus leiame orelikoorigil Kaarel XII, Karin Mäns-tütre kui ka viimase tütre, printsess Sigridi, maalid. Altaripilt kujutab „Jeesust aias“. Rikkalikult kaunistatud kantsel põlvneb 1661. aastast. Käärkambris hoitakse alal endist altaripilti „Hommikumaa targad Jeesuse juures“. Kiriku maantee poole pööratud välisseina küljes näidatakse meile laialt tuntud „verd jooksvat kivi“, mis rahva suus püsinud jutu järele olevat olnud süütu noore tütarlapse hukkamise tunnistajaks.

Kirikumäelt jalutame ligi 4 kilom. laagrist mööda n. n. Keisrimäele, mis kannab oma nime Aleksander I küllastamise mälestuseks. Ringvaade sellel asuvast tornist on seevõrra masendavalt kaunis, et Rootsi kuninga Gustaf III, nagu jutustatakse, olevat siin öelnud: „Kindlasti oli see koht siin, kus kurat käis katsumas meie Issandat, näidates talle kõiki maailma kaunidusi.“ Mäeseljäandiku jalal asuvad viljarikaste põldude keskel rohked asulad, andes tunnistust selle ümbruskonna vanast kultuurist. Maastikku elustavad ilusad järved, millede taga pilk eksib laialdastesse, kaugettesse metsadesse. Põhjas paistab Längelmävesi järv, lõu-

nas Roine järv ja põhja-läänes Vesijärv, kuna Kangasala Kirikumäe võimas massiiv pisut lääne poole vaatepiiri tuleb. Mäejalal leiame Kangasala kiriku ning veel pisut lõuna poole umbes 3 kilomeetri kaugusel sellest, Roine põhjapoolseima sopi ääres, kuningatalu Linksiola.

Jalutades edasi mööda mäeseljäandikku, mida mõlemalt poolt ikka kitsamalt piiravad järved, jõuame üle Kaivanto kanali, mis ühendab Roine ja Längelmävee, Vetoniemi mäeharjale, millel asuvast vaateornist avaneb jällegi üllatavalt kaunis vaade järvedele, saartele, lahtedele, neemedele, metsadele, nurmedele ja punaste katustega taludele ning asulatele. Loojenev päike külvab kõik üle oma kiarde kullaga ja tahtmatult lausub huul: „Küll on see kaunis.“

Vaateorni all asub kohvik. Kinnitame keha ja summume läbi helge põhjamaaöö tagasi oma laagrisse.

5.

Kuulda saades, et Soome Kristliku Noortemeeste Ühingu noored on kogunenud Pöyhölä laagrisse, otustan ka neid minna külastama.

Tee läheb üle Jämsä ja Korpilahti Jyväskylässe. Raske on endale kujutella midagi kaunimat kui see autosõit läbi tumenevate metsade, mäest üles, mäest alla, kurve vasakule, kurve paremale. Iga künka otsas, iga kurve taga ootab sind uus üllatus, üks maastik ikka kaunim teisest. Mööda vilksatavad talud ja alevid oma kirikutega, järvede pinnad kiirgavad puutüvede vahelt läbi, kosed kohisevad all orus, üllatus, ning jälle uus üllatus.

Jämsäst peale piiravad tihti paremalt poolt meie teed vägeva Päijänne järve vood. 120 km pikkuselt ulatub ta lõunast põhja. Ta on väga sügav, oma põhjapoolses osas Rutalahtis isegi üle 100 meetri. See järv oma julgete suursuguste joontega ja pisut sünge maastikuga jätab jääva mälestuse vaatleja hinge. Ta avarad veed, ta kõrged, asumiseks kõlbmatud kaljused kaldad avaldavad suure metsiku ürglooduse ilme. Ning süiski peidavad ta lahed oma soppides eriti rikkaliku ja vana pinnakultuuri. Jämsä näit. otse upub viljakate põldude vahele. Ka Korpiolahti maad on head ja viljakandvad.

Jyväskyläl on väike linn ca 7000 elanikuga. Temas asub kõige vanem Soome rahvakooli õpetajate seminar, millele jyväskylälased on väga uhked. Ümbruskonnas asub hulk igasuguseid vabrikuid, mis endast kujundavad väikese linna eluallika.

Süit jatkan teed rongiga Keurusse. Sõit läheb läbi orgude, kitsaste kaljuseinte ja metsasahude vahelt läbi, mööda mitmest järvest, kuid ka mitmest järvest neisse ehitatud tammidel otse läbi; tunnelid läbi mägede, millede harjadel väikesed järvekesed, jälle järved, kaljud, metsad, sood. Hattulas jõuame kõrgeimasse kohta, mis lahutab kaht Tavostimaa vetepiirkonda. Viimaks olemegi Keuru kirikukülas.

Keurul on kaks kirikut: moodne, uus, ja vana, kõige vanem meie ajani säilinud kirik Soomes. Uus kirik on kivist, vana puust. Äärmiselt huvitav on vana kiriku sisemus. Kogu lagi ja seinad on kaetud kummaliste allegooriliste maalide ja joonistustega.

Külalisi Kangasala suurlaagris. Pildi vasakul äärel Soome skoutide peavanem Lauhtvuori.

Siin näeme vana paharetti ise kogu ta inetuses, ingel Gabrieli mõõgaga ja veel palju muid kujusid. Ilus on ka vana kiriku ümber asuv surnuaed Soome vabadussõjas langenute mälestussambaga.

Keurust jatkan teed paadil, mida sõnavad laagrist vastu tulnud noored Soome pojad. Hakkab sadama. Jõudes Pöyhölasse oleme läbimärjad.

Noortemeeste Kristl. Üh. laager Pöyhöläs asub ilusal järve kaldal, endises Keuru kihelkonna abiõpetaja majas. Tal on oma aed, paadikuurid, mänguplats, hüppetorn jne. Ruumikas hoones on magamisruumid üle 200 noorele, söögisaal, köök jne.

Laagrielu pole seal õieti veel täies hoos. Osa poisse on alles tulemata. Samuti ka laagrijuhht pastor Heimer, keda oodati õhtuks. Poisid on elavate silmade ja liigutustega, süüa antakse neile hästi ja rohkesti — 5 korda päevas. Paistavad olevat vaesemaist kihtidest, sest riided ja saapad on neil võrdlemisi kehvad. Juhtideks on mõned vaimulikud ja usuteaduse üliõpilased. Ent süüski ei näi üleliigne usu rõhutamine aset leidvat, vahakord poiste ja juhtide vahel on sõbralik, poisse lastakse areneda loomulikult, hoidudes langesmast fanaatlikku iga maise lõbu ja himu sallimatusse.

Õhtul viiakse mind paadiga tagasi Keuru. Ning just nagu maha tehtud — vaevalt oleme saanud sõuda mõnikümmend sülda kaldalt eemale, kui hakkab jälle sadama. Ja mitte vaid lihtsalt sadama, vaid valama kui kapast. Näis, kui oleks vihm otse oodanud momenti, mil tema eest kuhugi põgeneda ei saa. Vett valab ülalt ja vesi on ümberringi. Mine kuhu tahad. Keurusse jõudes olid vaevalt kuivaks saanud riided jällegi läbi ja läbi märjad.

Hilja õhtul jõuan üle Haapamäki Vilppula jaama, kuhu otsustan jääda ööseks, et varahommikul kell ½5 jätkata teekonda Tamperele laevaga üle Ruovesi ja mööda Nääsijärve.

Hommikul tüüriin sadama poole. Laeva ürasõiduks on veel 10 minutit aega, kui hakkab paistma sadam. Aga, mis ma näen: laev on juba kaugel sadamasillast eemal ja hakkab parajasti täie auru all liikuma.

Noh, kus sa sellega! Panen käed toruna suu juure: „Juti ahoi! ahoi! Kas te, kuramused, tulete

tagasi! Aega on ju veel 10 minutit.“ Mind pannakse tähele. Laev stoppab ja liigub siis sõnakuulelikult tagasi silla juure.

Ruovesi'sse jõuame pisut enne kella kaheksat hommikul ja — peame ligemale ¾ tundi ootama Virratist tulevat aurikut.

Ruovesi kirikuküla asub kõrgel liivasel mäeseljakul. Vaade sealt järvedele ja saartele on väga ilus. Mäe serval seisev puust kirik on ehitatud 18. sajandil. Teda kaunistavad ilusad seinamaalid, tuntud kunstniku prof. Gallén-Kallela kätetöö. Kiriku lähedal asub Ritonieni mõis, kus Soome rahvuslaulik J. L. Runeberg 1825. a. elas kodukooliõpetajana. Mõisa juures asub ilusas maastikus Kirsta-allik, mille ääres Runeberg oli väga armastanud istuda, mispärast teda tihti nimetatakse Runebergi allikaks.

Teise, suurema, laevaga jätkub Ruovesist matk Tampere poole läbi kauni ümbrusega Murole šlüüsi alla Nääsijärve ja üle Nääsijärve ta looduslikult kaunistate vete, saarte ja kallastega.

Kaugelt paistavad Tampere tornid kuldses päikesesäras. Me jõuame pärale. Ning peagi oleme jälle Kangasala laagris.

6.

Lõkketuli.

See on huvitavaim osa laagri päevakavast. Nagu mungad, vaibad üle öla, marsivad skoudid üksiklaagritest hanereas suure lauluga laagri keskel asuva lohu juure ja asetsevad siin lohu kallakule istuma. Igal grupil on oma määratud koht. Kuid peale skoutide kogunemisele lõkketulele veel palju pealtvaatajaid, tihti isegi rohkem kui skoute. Need istuvad tihedates ridades skoutide selja taha lohu veerule.

Nüüd on saabunud aeg, mil igaüks on kutsutud tegelaseks ja mil ka igaüks püüab esineda mõne „numbriga“, mis ületaks teiste omad.

Lohu keskele on ehitatud laudadest lava, mõlemal pool lava asuvad suured oksahunnikud tuletegemiseks.

Lavale astub konferansjee, lai vaip mantlina üle öla. Ta käeväpele järgides astuvad kummagi puu-

hunniku juure kuus skouti, põlevad tunglad käes, ja süütavad nad põlema. Nüüd pöörab keegi juhtidest sissejuhatava kõnega koosolijate poole, milles ta rõhutab lökktule kui sümboli tähtsust, kõneleb vaimust, mille ta peab valama inimese rinda, valgusest, soojusest, puhastustulest, paljust kaunist ja ilusast. Kõne lõppedes tõusevad kõik püsti ja võimsalt kõlavad läbi pimeneva õhtu skoutide marsi tõsised helid.

Ning algab lökktule eeskava täitmine. Esinevad mitmesugused laulukoorid ja orkestrid väga eriskummaliste mänguriistadega, deklamatsioonid, näitemängud, vembud ja trikid, sõda tankide ja odameeste vahel, Tom Mix, Pat ja Patashon, naljalaulud ja palju muud sarnast. Iga kord, kui etteaste on meeldinud, kinnitavad skoudid seda oma ereda kisaga: „Ahaa, ahaa!“ —

Kõik need etteasted on skoutide eneste poolt välja mõeldud, loov töö; sellepärast on neil suur tähtsus skoudi arenemiskäigus.

Eriti leidlikud igasuguste „numbrite“ väljaviskamiseks on Eesti skoudid, kelle esinemistele järgneb alati suur hälloo pealtvaatajate poolt.

Tuled aga lõkendavad ja tõstavad oma leegitsevaid keeli üles taeva poole. Järv on vaikne ja mets kohiseb tasa. All lohus aga valitseb rõõm ja lust...

On juba hilja.

Lavale astub jälle üks juhtidest ja jutustab kikkikõrvul kuulavatele noortele ilusa loo oma koerast ja

kassist, tontidest ja kuidas need osutusid lihtsaks kujutluseks, millel puudus tõeline alus. Pikkamisi muutub ta jutt tõsisemaks, ikka soojemad noodid tunduvad ta hääles, ikka lähemale tungivad nad su südamele. Ta kõneleb isamaast ja isamaa-armastusest, vägevast Jumalast, kes on õnnistanud Soome rahvast ja Soome maa on viinud välja kõigist süngeist ja raskeist aegadest vabadusele ja iseseisvusele, lootusest, et Soome kasvav noorsugu ükskord veel näeb Soome jõudamat õitsenguaega, helgeid tulevikupäevi, ning kuidas igaüks selleks peab kaasa aitama, et need ajad tõesti ükskord tuleksid, Kodanikukohustustest, tõsisest tahetst tööd teha, ligimest armastada ja aidata. „Ning samuti, nagu see tuli tõstab leegitsedes oma keeled taeva poole, nõnda olgu ka armastus oma kodumaa vastu leegitsevaks tuleks, mis püüab paremuse, õnnistuse ja õilsuse poole. Selles aidaku teid Jumal. Jumal lasku oma pale paista meie peale...“

Tõsiselt, lihtsalt, kuid seda tugevamini südant haaravalt voolavad kaunid mõtted ja sõnad üle ta huulte. Kõik on nii pühalik ja vaikne kui kirikus, suures avaras kirikus, mets seinteks ja taevavõlv katuseks.

Järv on vaikne, mets kohiseb tasa...

Tõsiselt ja mehiselt kõlab õhtupalve-koraal läbi maastiku...

Aeg on minna magama.

V. N.

Soome lottade suvekursus Tuusulas

Algus „Kaitse Kodu!“ nr. 26 s. a.

Üks ennelõuna oli määratud minu ettekande tarvis. Selleks olid kõik kursuselased ja lektorid kutsutud kokku suure võimla. Oma loengus tõin lühikese ajaloolise ülevaate meie riigist ja rahvast, kuid pikemalt peatusin kaitseliidu, eriti kodukaitse, tekkimise vajaduse, töö ja tegevuse juures. Lõpuks tuletasin tänuga meele Soome naiste abiandmistööd meie vabadussõja päevil ja kutsusin üles süvendama hõimu suhteid ka rahuajal, sest neil on 50 tuhat ja meil umbes 10 tuhat kodukaitse naist, kes võivad paljugi ära teha kahe vennasrahva lähenemiseks.

Kõne lõpul olin naistest ümber piiratud ja küsimustel ei olnud lõppu. Õhtul oli Eesti filmide näitamine, missuguseid meie kaitseliidu peastaap andis lahkesti tarvitada. Kaasas oli Rootsi kuninga vastuvõtt külaskäigul Tallinna, mitmesuguseid spordivõistlusi kaitseliidupäeval ja laskevõistlusi Valdeki lasketiirul; samuti ka naiste esinemine rahvatantsudega staadionil ja meeste toitlustamine laskevõistlusil. Soomlased olid väga üllatatud, et meie lühikese ajaga nii suuresti oleme edenenud. Mitmes kohas aval-

dati kiitust käteplaginaga ja sõnaga „hyvä“. Olen isiklikult väga rahul, et nüüd igas Soome-maa nurgas on inimesi, kes teavad, et Eesti kaitseliit taotleb samu aateid ja eesmärke, mida soomlased oma ilusal kodumaal.

Kõige huvi peale vaatamata jõudis aeg lõpupoole. Ei olnud märgatagi, et ettelugemisi oleks vahele jäänud, mõni lektoreist või kursuselastist töölt puudunud, vaid võis märgata rohkem elevust, sest lõpp-pidu ettevalmistused olid õieti hoogu võtnud ja eksamite lähedus andis inimesile teatud närvikkuse. Eksamid olid ainult kirjalikult, kuna ettelugemiste järel alati juba esitati suusõnalisi küsimusi.

Võimlejad töötasid kahes grupis. Üks grupp, kes juba kauemini oli harjutanud, esines plastiliste ettekannetega ja rahvamängudega, kuna teine grupp tegi harjutusi rohkem tervishoidlikus mõttes. Koorilaulu oli kuulda igal vaheajal; teiste seas ka „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ ja „Minge üles mägedele“ eesti keeles. Nii kõigi ettevalmistamiste järele jõudis kätte viimane kursustepäev, mil esimeses järjekorras

*Põlva malev-
konna laager
Intsikurmus
21. ja 22. juunil.
Puhkus.*

anti kätte lõputunnistused ja kursuste märk — valge rist — rinnal kandmiseks. Hommikul vara oli juba askeldusi igal rühmal. Toitlustajad küpsetasid mitmesuguseid saiu ja kooke, mis levitasid tuntud aroomi. Lõuna anti juba kella 2 ajal ja koostus mitmesuguseist Soome rahvuslikest pidutoitudest. Võimlejad tegid haljal murul veel viimseid harjutusi enne esinemist, siin-seal liikus ka juba piduvõõraid. Soome sinise ristiga valge lipp lasti vardast alla ja tõmmati üles pidulipp riigi vapiga. Seega kuulutati pidu avatuks. Keskjuhatuses endine esinaine magister Arenberg-Pentti ilmus teiste juhatuses liikmetega. Rootsi kaitseliidu ohvitserid, kes sel ajal Soomes manöövrelil viibisid, tulid mitme autoga, samuti mitmed ajalehtede kirjasatjad ülesvõtteaparatuuridega ja filmijad Berliinist. Teiste seas tuli ka lähedal asuvate koolide juhatajaid ja kursuslaste tuttavaid ja sugulasi.

Määratud ajal kõlas vääbeli vile iseäranis läbilõikavalt, nagu kahetsedes, et ta käsutusele läheneb lõpp ja teda sel aastal Tuusulas tarvita- takse veel viimseid hetki.

Lottad rivistuvad ja marsivad platsile vandeandmiseks. Need, kes juba enne on vande annud, asetuvad tahapoole ja teised, umbes 70—80, ettepoole nelinurka. Läheneb aeglase sammudega kaitseliidu pastor, võrdlemisi noor mees, kuid rind mitmesuguseid aumärke täis, temaga ühes esinaine, lektorid ja kutsutud võõrad. Lauldakse vaimulikku laulu: „Jumal, kaitse Soomemaad!“

Selle järele ütleb õpetaja mõned sissejuhatavad sõnad ja siis ütlevad kõik lottad järgemööda „mina see ja see“, kuni terve rida on läbi, siis ütleb õpetaja vandesõnad, mis on umbes samad, mis meil Eestis kodukaitseks tarvitu- sel, ja lottad kordavad sõnad kooris õpetajale järele. Lõpuks õnnistab õpetaja ja vannuta- mine lõpeb lottade lipulauluga. Sellega lõpebki esimene järk peost. — Järgneb kohvijoomine omadele ja võõrastele, kõigile üheskoos.

Lõbusale kohvijoomisele teeb lõpu viimne vile, mis kutsub jälgima ettekandeid. Esime- seks on võimlemine haljal murul. Võimlemis- riietus on ka hall — kuid veidi heledam hall kui lottade vormiriie — villane musliin, lihtne kerge rüü, rinna alt paelaga kokku tõm- matud, loomulikult käisteta ja suure kaela- avausega. Ettekanded olid head ja avaldasid suurt hoolt ja järjekindlust. Nad leidsid elav- vat kiitust. Järgmised palad kanti ette suures võimlas. Võimla oli kaunistatud eesti ja soome lippude ja värskete kaskedega, mis sisse astu- des löi lõpmata sooja ja koduse meeolu. Ka- vas olid koorilaul, duetid, klaverisoolo, iluluge- mine ja kõned. Kõneles õpilane, lektor ja esi- naine prl. F. Lunkonnen. Esinaine kõne leidis juba ettevalmistatud pinnal väga tänuliku ja vastuvõtliku publiku. Ta kõneles kursuse täht- susest, kõneles ühistundest, mis on saavutatud kursuste läbi, kõneles koostööst Eesti ja Soo- me kodukaitse naiste vahel ja selle tähtsusest mitte ainult sõja-, vaid ka rahuajal. Ta usub, et Eesti kodukaitse esindus neil kursusel on eestlasi ja soomlasi üksteisele lähendanud ja sooja sõsarliku tundmuse äratanud ja et mõle- mal pool tuleb hõimu-hõlmad alati hoida lahti. Kõne lõpul oli liigutus üldine ja isegi vaikiva põhja naise ripsme küljes rippusid pärlid.

Vastasin kõnele ja selle järele lauldi eesti keeles „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“.

Õpilaste poolt annetati roosikimpe juhata- jale, õpetajaile ja ka meie kodukaitse esindajale. Pidulõpp oli lõpnu, kuid ka lipp ootas allalaskmist ja nii kogunesid varda ümber omad ja võõrad ja lipp langes soome hümni helide saatel. Lõpuks pistis vääbeli veel vile suhu, et kamandada ri- visse, kuid naised haarasid ta sülle ja hurraa- hüüete ja naerulagina all hõljus ta naiste kätel õhus. Kursus on möödas, kuid need ilusad mä- lestused ja elamused ei kao niipea meelest.

Mari Raamot.

Tähtsamat püstolist laskmisesel

Püstolist laskmine on laskespordi haru, millele senini on juhitud võrdlemisi vähe tähelepanu. Vaatamata sellele ebasoodsale asjaolule on siiski terve rea laskurite poolt saavutatud tagajärgi, milliseid tuleb lugeda täiesti rahuldavaks, olgugi et meie mehed on peaaegselt „jõulaskurid“, peaaegu täiesti igasuguse püstoli lasketehnilise ettevalmistuseta.

Püstol, eriti meil omaks võetud süsteem, on oma iseloomult väga kapriisne relv. Et temast saavutada häid ja kindlaid tagajärgi, peab teda, ta laskeomadusi ja iseäraldusi põhjalikult tundma ja piinlikult pidama kinni laskestiilit.

Alljärgnevas artiklis on toodud olulisemad põhilused püstoleist laskmise kohta, millised on avaldatud Saksa käsirelvade katsekoja ametlikus häälekandjas.

Püstoleist laskmine on P.-Ameerika Ühisriikides hoopis kõrgemalt hinnatud kui kuski mujal ja leiab laskespordilikus ajakirjanduses põhjalikku käsitlemist. Väga kujukal ja lihtsal viisil esineb F. C. Ness „Outdoor Life“ veergudel nõuetega püstoli käsitamise äraõppimiseks. Ta võtab kokku põhjaliku väljaõppe nelja tähtsasse punkti: kehahoidmine või laskeasend, relva kättevõtmine (haaramine), sihtimine ja lasuandmine.

Tähtsaima punktina algab ta kukepäästmisega, milline osutub ka ühtlasi raskeimaks väljaõppe osaks. Ometi tuleb õige edasijõudmise juures raskused võtta ära esimestena.

Siin algavad harjutused tema juhtnööride kohaselt laadimata püstoliga, mis üles vinnatakse ja siis pikaldase ning alalise rõhumisega trikli peale trikkel nii kaugele tagasi viiakse, ja kukk lahti päästetakse. Juba algusest peale tuleb niisuguste kukepäästmise harjutuste juures võtta t a s a n e k i r p (s. o. kirbu hari keset sihiku sälku ja ühekõrgusel sälgu äärtega) ja sellisena see hoida kogu päästmise kestvusel. Seejuures ei tohi veel mingisuguseid märklehti võtta tarvitusele; nende harjutuste peasisu seisab selles, et õpilane harjuks kogu kukepäästmise ajal jälgima t a s a s t k i r p u ja seda kinni pidama. Samade harjutuste juures tuleb kätte õppida täiesti rahulik kukepäästmine, nii et selle tegevuse juures sihtjoone hoidmises ei tuleks ette kõikumisi.

Kui eelpool loeteldud kogemused omandatud, minnakse üle järgmise sammu juure, s. o. võetakse juba appi märkleht ja harjutatakse kuni märgini pikendatud sihtjoont (sihtimise joont) moodustama ja kukepäästmise kestvusel alal hoidma. Ka need harjutused sooritatakse laadimata relvaga.

Järgmine samm oleks õppida kätte sihtjoon hoida võimalikult märklehe keskkoha ligiduses just sel silmapilgul, mil kukk lahti päästetakse. Selle juures ette tulevad loomulikud võnkumised üles- ja allapoole, külje suunas paremale ja vasakule ei tohi õpilast teha rahutuks ja neid ei maksa panna tähele seni, kuni nende läbi õiget sihtjoont ei rikuta.

Need harjutused peavad peamiselt õpetama kukepäästmise juures ette tulevaid vigu ära võõrutama, iseäranis just viga, mis algajaile hakkab kõige hõlpsamini külge: trikli „rebiv“ (järsk) päästmise hetkel, mil sihtjoon on juhitud sihtpunkti.

Siin Ameerika laskeõpetaja annab harjutuse meetodi, et laskuri käe võnkuvate liikumiste kahjulikku mõju võimalikult piirata. Ta soovib trikli oleva sõrme rõhumist anda veidi järele, kui püstol käe võnkumise

tõttu sihtpunktist lööb välja, ja rõhumist jälle suurendada, kui püstol uuesti läheneb sihtpunktile. Sellest reeglist kinni pidades peab minema korda, et lasuandmise silmapilgul sihtjoon on juhitud märgi keskkoha või vähemalt selle otsekohesesse lähedusse, teiste sõnadega — saavutatakse „sõõrlask“ või vähemalt sõõrile lähedane lask.

Ness nimetab seda meetodit „kontrollmannöövriks“, mis hoiab laskurit halva rebimise harjumuse eest. Tema mõistab rebimise täiesti hukka ja nimetab seda kõige hädahohtlikumaks veaks püstolist, samuti ka teistest relvadest, laskmise juures ja loeb seda suurimaks takistuseks edasijõudmisel ja laskukunsti õppimisel. See on sama põhimõtteline vaade, mis on võetud omaks ka teistest relvadest laskmise juures.

Ness annab peatähtsuse asjaolule, et niisugune päästmine oleks õigesti ja täiuslikult kätte õpitud veel enne, kui laetud püstol võetakse pihku, sest et alati peab, tema väljenduse järgi, kõigepealt mõtlema sellele, et kergem on halvast harjumusest hoiduda kui seda küljest ära võõrutada.

Teise punktina leiab käsitlemist sihtimine. Kui on juba õpitud tegutsema päästja sõrmega, ilma et käe muu osa selle juures liiguks, võib oma tähelepanu juhtida korrektse sihtjoone moodustamisele.

Tarvitusel olevaist sihtimisvahendite tüüpidest on väärtuslikud ainult niisugused, millel on teravalt väljalõigatud kirp ja sihiku sälk küllalt lai ja sügav, nii et kirp, ümbritsetud valguse raamiga, oleks mõlemalt poolt näha. Nimelt püstolite juures, pidades silmas nendelühedust, on tarvis hästi täpselt sihtida, et hoiduda mitmetabavaist laskudest. Sihtjoone moodustamine sünnib samuti nagu püssidel „tasase kirbu“ võtmisega.

Sihtimisharjutusel võetakse must sõõr „kirbu peale“ või, nagu ütlevad ameeriklased, sihitakse „kell 6“. Veel soovib ameeriklane laskuri pool olevate kirbu ja sihiku sälgude külgede mustamist tarvitusel oleva mustamisvärvi. Sedasama võib teha ka tikuvõi küünlatulega.

Äramärkimise väärt on ta näpunäide, et silm teatud hetkel ainult teatud kauguse peale suudab näha täiesti teravalt, nii et sihtimise juures kas sihik või märklaud kipub nagu silmist kaduma.

Tuleb jääda kindlaks selle juure, et just sihik on küllaldaselt hästi näha. Sellele asjaolule tuleb juhtida kogu tähelepanu ning meeleda, et sihtjoone pikendamine kirbu harjalt märgini ei ole kaugeltki nii tähtis kui sihtjoone osa silma, sihiku sälgude ja kirbu harja vahel.

Ka kõige pikemal püstoleil on sihtjoon ikkagi liiga lühike (mitte üle kümne tolli) ja vähimigi viga silma-

sälgu-kirbu joone moodustamisel viib lasu kõrvale, olgugi et märk võeti „kirbu peale“.

Teisest küljest õigesti võetud sihtjoone juures, kui gi päästmishetkel hoidmise vead ette tulevad, on kuuli kõrvalekaldumine nii väike, et hea tabava lasu saamine on täiesti võimalik. Siit selgub veel kord õige sihtjoone tähtsus.

Keha hoidmine ja püstoli pihkuhaaramine ei ole ameeriklase arvamise järgi kaugeltki nii suure tähtsusega kui sihtimine ja kukepäästmine, kuid nad omavad suure tähenduse laskmise sobivaks ja mugavaks tegemise mõttes ja nende võtete õige täitmine võimaldab pikemaajalise laskmise sooritamist väsimust esile kutsumata.

Ameeriklane on kehahoiu suhtes äärmiselt kannatlik ja asub täie õigusega seisukohal, et iga laskur peab ise endale otsima sobiva laskeasendi, arvestades oma kehaehituse iseäraldusi. Selle juures on põhipunktideks võimalikult vähem pingutus ja mugavus. Keha hoidmise juures on mõõduandvad põhimõtted, et keha oleks hästi balansseeritud ja lihaksed ei oleks pingutatud. Püstolist laskmisel võib leppida ainult möödapääsmatute ja lubatud liikumistega käevõnkumiste juures.

Ülejäänud keha peab mitmesuguste asendite võtmise juures olema balansseeritud nii, et ta seisaks absoluutselt rahulikult. Selle juures olgu jalgade asend ja nurk enam-vähem kindlaks määratud. Ameeriklane soovitab tungivalt parema jala nina suunida märgi peale ja vasaku jala nina umbes 45-kraadilise nurga all pöörda kõrvale, kusjuures jalgade kaugus üksteisest oleks umbes 20 tolli. Siin on muidugi lubatud ka kõrvalekaldumised, nagu seda nõuab laskuri kehaline individualiteet.

Relva hoidev käsi tuleb mugava hoidmise juures võimalikult kaugele välja sirutada, kuid ta ei tohi olla täiesti sirge.

Püstol juhatakse alt kas üles ja painutatakse siis käsivart küünarnukis, kusjuures keha ja pea jäävad sirgelt seisma, või haaratakse relv võimalikult kõrgemalt, sirutatakse käsi täiesti välja ja kallutatakse siis keha ja pea veidi ettepoole.

Vasak käsi hoitakse kas taskus selja taga või lastakse rippuda piki reit.

Laskeasendi juures on ja jääb ikkagi põhinõudeks: püüda saada kätte täiesti pingutusteta olek.

Püstoli haaramine on püstoli üle valitsemiseks, kusjuures püstol tuleb hoida nii lahtiselt kui see on vähegi võimalik (muidugi tuleb siinjuures arvestada püstoli süsteemi). Seda nõudmist saab kõige paremini täita, kui relv hoitakse kindlasti käe kahvlis.

Kui püstol võetakse kahvlisse pöidla ja nimetis-sõrme vahele kuni selle teise liikmeni, on ülejäänud käsi vaba ja pingutuseta.

Iga kukke päästva sõrmega relvale antud tõuge leiab vastukaalu pöidlaga haaramises. Niisuguse haaramisviisiga saab hoiduda sihtjoonele mõju avaldamise tendentsist.

Üksikud laskurid haaravad pära sügavalt täie pihuga ja jõuavad sellega balansseerimiskunstini. Kuid

niisuguse meetodi juures kaob ära igasugune võimalus töötada vastu kukke päästva sõrme liigutusele.

Peale selle nõuab see kõverdamist küünarnukis, mis omalt poolt võib jällegi kutsuda esile uue liigutusmendi hädaohu. Hoopis vastupidiselt peavad käsivars, käsi ja relv töötama nagu ühest tükist, mitte aga üksikuis osades.

See saavutatakse kõige paremini, kui püstol hoitakse õlaga võimalikult ühel kõrgusel. Selle eesmärgiga tuleb püstol haarata kõrgelt, nii et ta ülemine kant oleks käsivarre pikenduseks.

Pöialt võib hoida ka tahapoole, teiste sõrmede poole, kuid paremat relva kontrollimist võimaldab see, kui pöial kõrgel piki relva on välja sirutatud.

Esialgseid käe värisemised kaovad peagi tühja relvaga sooritatud korrapäraste ja järjekindlate sihtimis- ja asendivõtmise harjutuste järele.

Kukepäästmise kätteõppimisele arvab Ness tarvis minevat igapäevase 15- kuni 30-minutilise harjutamise juures 10 õppetundi, enne kui võib minna üle laetud relvale ja lahingpadruniga laskmisele. Tema arvamise järgi peab pärast õiget, ettevalmistavate harjutuste läbiviimist juba esimese lasuga saavutama häid tagajärgi.

On otstarbekohane alul võtta väikesed distantsid ja suuremõdulised märklehed.

Laskmiste algamisega tulevad juure uued raskused, need oleksid paugu kõla ja püstoli tagasipõrge.

Instinktiivse vastuliigutusena lasu andmise hetkel käe lihaksed tõmbuvad kokku, mille tagajärjel püstol kallutatakse vähem või rohkem kõrvale ja mille tulemusena ka kuul jookseb kõrvale või, mis veel tõenäolisem, puudub hoopis märklaus.

Selle vea ja haiguse rõhuks peavadki olema ettevalmistavad harjutused, mille abil peab kukepäästmise nii kätte harjutama, et see sünniks n. n. „automaatselt“, ilma et laskur teaks lahtimineku momenti. Teiste sõnadega — kukepäästmine peab kujunema reflektoorseks liigutuseks, kusjuures lahtipäästmine tabab momenti, mil sihtjoon on juhitud sihtpunkti.

Selle teadmise puudumisel ei saa laskuri vaim ega keha lahtimineku hetkele ennast ette valmistada ja muidugi ka sellele reageerida.

Selles seisabki tagajärjerikka püstolilaskmise põhisaladus.

Nii siis peab sellekohaste ettevalmistavate kukepäästmise harjutuste mõjul end drillima nii kaugele, et laskur tõelise lasu tekkimise momendi suhtes jääks ebatradlikuks.

Kui tahetakse mõnel alal kohaneda, siis on kiireima edasijõudmise ainukeseks abinõuks igapäevane harjutamine, kas või kõige lühemaajaline. Siit tekib vajadus anda iga päev kas või mõnedki lasud või võtta ette tühja püstoliga kukepäästmise harjutusi. Iga päev 15 minutit harjutada on parem kui nädalas kolm korda terve tund lasta. Aitab nädalas ühest laskmisest, muidugi eeltingimusega, et igapäevaseid kukepäästmise harjutusi ei jäetaks hooletusse.

Igasuguste harjutuste juures kuni väsimuseni töötamine tähendab avaraiskamist. Seepärast peab harjutamine õigel ajal katkestatama või tuleb vahetevahel puhata välja.

Raskemaile harjutusile tuleb minna üle samm-sammult. Nii tuleb laskeosavuse arenemise järele laskedistantsi suurendada 10 m pealt 50 m peale. Kuid uuele distantsile ei tohi üle minna enne, kui vanalt distantsilt ei tabata iga lasuga ringmärklaua musta sõõri!

Relvaküsimusele läheneb autor ameeriklaste poolt tunnustatud seisukohast, et kõige kindlam kokkuhoidmine on, kui oma ainelistel võimalustel kohaselt muretsakse võimalikult hea relv. Laskemoonana võib algaja kasutada odavaid, nõrgalt laaditud, mitte tugeva pauguga ja tagasipõrkega padruneid.

Edasi peab algaja kasutama üksiklaadimisega relva. Revolvriga või iselaadiva püstoliga harjutamine viib otsekohe seeriatulele, ilma et saaks kiirtule ettevalmistust vajaliselt läbi võtta.

Õpetaja on põhimõtteliselt üksikvõistluse harjumuste vastu, mida annab seeriatuli.

Laskur vajab väljapuhkamiseks ja muskulatuuri pingutusest vabanemiseks vaheaega, milline tuleb anda üksikute väljapaistvate laskude vahel.

Kui mingisuguseil põhjusil algaja peab laskma revolvrilt või iselaadivast püstolist, siis tuleb relva käsitada nagu üksiklaadijat.

Omase relva valikut on kohasem toimetada laskeklubist käsitada olevate mudelite seast või relvakaupluses, kus on valik rikkalik.

Siin on tähtis järele katsuda, kas relv on ostjale sobiv oma ehituselt, raskuselt, kuuepäätmiselt ja sihtimisvahendeilt. Mitmesuguste tüüpide juures on soovitatav jääda peatuma teatava pära kuju juures, sest sellega harjumine ja kodunemine või n. n. „kokku kasvamine“ toob ainult kasu, kuna relva sagedane vahetamine mõjub kahjulikult laskeosavuse arenemisele.

Relva kõrge haaramise juures lasevad kõik püstolid ja revolvril küllaldaste tagajärgedega vähemalt 20 sammu peale. Muudetakse aga haaramise viisi, siis muudetakse tabamuste asukohta märklaual. Sellele ongi rajatud keeld käsirelva haaramist muuta ja nõue fanaatiliselt kinni pidada kord valitud ja mõnusana tunduvast haaramise viisist.

Sihiku seadmine võib tulla kõne alla ainult suuremail laskedistantsidel ja väikeste märkide pihta laskmisel. Kunagi ei või võtta aluseks üksikut lasku, vaid tuleb arvestada tervete seeriatega (vähemalt viielasulistega)

tulemuste järele, kusjuures „väljahüpanud“ kuulid tuleb heita kõrvale. On sihik kord seatud õigesti, siis tuleb ta jätta sellesse asendisse ja panna vastu kiusatusel teda uuesti jälle muuta.

Iseäraliste peensuste käsitlemine võib tulla kõne alla ainult täiesti väljakoolitatud laskurite juures, kes relvade valikut, laskevõimalusi, hingamistehnikat, tõmpepunkti viimistlemist jne. suudavad arendada edasi.

Püstolilaskmist saab tunduvalt kergendada sellega, et laskur oma relva pära laseb ümber teha, nii et selle hästi sobivalt võib pihku haarata. Püstolite kohta maksab veel kõvemal määral püsside tarvis tunnustatud tõe, et

raudad lasevad, laed tabavad.

Olgu siis toodud veel mõned algajale kasulikud näpunäited.

Ettekirjutused pingutamata kehahoidmise kohta maksavad erilisel just püstolite hoidva käe kohta.

Enne kui püstoli võtate kätte, pigistage käsi rusikasse ja laske siis relv endale torgata kätte.

Kiirtule juures, nagu kasutuslaskmisel, millal tõsisel olukorras kõik oleneb õigest tabamisest — asetub laskur käsi laskurile endale tahtmatult oma loomulikkude asendisse. Kui nüüd püstol selle loomuliku asendi juures ei püsi pingutuseta, siis on kuulide tugevad kõrvalekaldumised külgedele ja alla möödapääsmatud. Selle juures ei tohi mõne iseäranis eduka laskuri käe hoidmist ahvida pimesi järele, vaid peab käsutama oma individuaalset käe hoidmist.

Nii siis laskur peab harjuma esimeses järjekorras ühe ja sama relvaga harjutama. Relv tuleb võtta kätte nii, et allarippuva laskekäega kolm punkti, silm, sihiku sälk ja kirp, moodustaksid ühe õige joone. Siis edasi käe ülestõstmine — alul pikkamisi, siis ikka kiiremini — viia täide nii, et iga seisakus silma vastu oleks sihiku sälk või kirp sarnas otseolekus. On see kindlasti ja täpselt kätte harjutatud, siis tarvitseb laskuril ainult märki fikseerida ja võib kuuepäätmisega teha algust nii pea, kui sihtjoon tuleb nägemise ulatusse.

Laskesuuna muutmist külgedele ei tohi viia läbi laskekäe liigutamise, vaid tuleb viia läbi keha pöörmisega. See on eriti tähtis liikuva märgi tulistamisel. Seejuures peab terve ülemine keha, kaasa arvatud laskekäsi ja relv, moodustama ühe kindla terviku ja pööre tuleb viia läbi jalgade ja puusade liikmete abil.

Sellekohased harjutused otse ja viltu suunas, lõpuks ka lamades asendist, tuleb võtta ette iga päev, kuni laskur ja ta relv tunduvad täiesti ühtesulanuina.

R. L.

„Kaitse Kodu!“

Järgmine number ilmub Poola presidendi külaskäigu puhul Eestisse

9. augustil Poola erinumbrina.

SIVILAAGRIS SÕLMITUD ABIELU

A. Kõrgesaare laagriveste

Laagriabielu! Kas ei kõla see pisut veidralt ja imelikult? Ja kas ei tundu see nagu naljategemine, sest missuguse abielu võib sõlmida laagris, keset palavaid õppusi ja telkidesse koondatud laagrielu?

Ometi on see tõesti sündinud lugu, millest ma teile alamal jutustan. Kui te ei usu, võin tuua ette ka tunnistajaid... Arvate, et ei ole tarvis? Noh, seda parem, siis võime alata kohe...

*

Lugu, või õieti eeloo järellugu, sündis läinud aasta suvel. Juulis igatahes, ja kui ma ei eksi, siis teisel poolel. Ilmad olid sel ajal üha palavad, nii et kes vähegi sai, see pages linnast välja maale või mereranda kõrvetava päikese eest pakku. Minul oli parajasti suvepuhkus ja kuna ma olin kuludes kangesti kokkuhoidlik, otsustasin oma puhkeaja saata mööda onupoja Karli juures, kel on Viljandimaa pool kandis ilus talukoht.

Muidugi oli mul onupojalt ammune kutse taskus, nii et ma ei tarvitsenud teha muud — isegi teatada mitte — kui oma kolid korjata kokku ja istuda kitsaroopalisele rongile.

Mõeldud, tehtud. Jändrik ja aeglane raudruun tossutas mu küll tervelt, kuid siiski roidunult ja läbipekstult viie-kuue tunniga kohale. Jaamast sihtpaika oli vaevalt kolm kilomeetrit — selle käisin ära kõige suurema südamerahuga jala.

Onupojal, mäletan, oli minu kohalejõudmisest õige hea meel. Olgu tähendatud, et vaatamata suurele vahemaale, mis meid lahutas (Tallinn ja Mulgimaa!) ja lahkuminevaile aastaile (tema noormees, mul hallid juuksed peas) olime saanud võrdlemisi headeks sõpradeks.

Seepärast siis tuligi see, et onupoeg pühendas mind kohe oma suurimaisse saladusisse.

Mis te arvate: poiss oli armunud ja veel õige tugevasti!

Kuidas see oli juhtunud, selle kohta jutustas ta mulle õige südamliku loo.

Nad olid olnud seltsis ja saanud tuttavaiks kaitseliidu laagris eelmisel suvel. „Mina,“ jutustas Karl ülekeevate tundmuste hoos, „olin laagris alles esimest päeva, kui nägin kohe teda, seistes pikas meestereas supisabas. Võin ütelda, et armusin kohe esimesest silmapilgust, kui ajamääramisest sealjuures üldse võib olla juttu.

Igatahes võisin ma välja näha kaunis kohmetu, kui ma oma supijärjega jõudsin väljakööri juure, kus mu südame kuninganna palavast supiaurust ja põlevast päikesest lõkendades tõesti nägi välja nagu mingi jumalanna. Muidugi oli see nii minu kujutlus, sest pikas supireas oli teisiti mõtlejaid vist terve rodu, nagu seda võib järeldada kas või sellest, et peale minu keegi ei kõrvetanud oma sõrmi lõunaportsjoni vastuvõtmisel.

Imelik asi: kui ma supisappa läksin nälasena nagu peni, tulin sealt ära söönuna, ilma et ma minule osaks langenud rooga keelegagi oleksin puudutanud. Vaata, vennas, mis tähendab armuda esimesest silmapilgust.

Hiljem sain teada, et ta nimi on Helmi Ratassepp, isa on tal naabervallas suure koha omanik. Neiu ise olevat lõpetanud keskkooli, õppinud siis vist isegi majapidamis- või kutsekoolis ja pidavat nüüd praktilisil põhjusil isa juures kodus perenaiseametit. Ema olevat neil juba mõnd aastat surnud.

Kõik need teated rõõmustasid mind üli-väga ja ma taipasin paugupealt, et paremat paritiid ma endale ei oskaks soovida. Kuid siinsamas tõusis küsimus, kuidas neiu ise vaatab selle peale. Kas ta vastab mulle samade tundmustega, mis tunnen mina tema suhtes, või

Armusin esimesest silmapilgust.

annab ta mulle hundipassi. See küsimus piinas mind selleni, et ma isegi laagritööst korralikult ei saanud osa võtta ja seetõttu sain pealiku poolt nii mitmege noomituse osaliseks.

Teisel päeval õnnestus mul temaga kõnelda. Hiljem imestasin ise, kust võtsin selle julguse, et kõnetasin teda päris tavalisel kombel. Täna vist maitsva lõunasöögi eest, mida ma küll armujoovastuses üldse ei maitsnud. Mäletan, ta naeratas mu sõnade peale valgete hammaste välkudes, öeldes, et supp ei olevat olnud üldse tema keedetud, tema tõstnud ainult kulpi portsjonite jagamisel.

Muidugi kohmetusin ma selle peale ega teadnud enam midagi ütelda.

Saatust tahtis siiski, et me kohtusime laagripäevil veel õige sagedasti. Ja oma suureks rõõmuks võisin ma panna tähele, et neiu heameelega jagab mu seltskonda. See julgustas mind, ja ei läinud palju aega, kui laagri lõppõhtul, jalutades pisut eemale suurest seltskonnast, ma sobival kohal ja minutil ütlesin talle, mis mul oli öelda. Sa kujuta ette, ta läks näost üleni punaseks ja sattus ääretusse segadusse. Nüüd oli kord tema käes minna verest välja. Muidugi tahtsin ma teda kohe ahmida oma käte vahele. Aga vaevalt sain oma käed sirutada välja, kui Helmi — ma nimetan teda nüüd sinu ees ikka Helmiks — ilma et ta sõnagi oleks öelnud, pani punuma tagasi laagri poole. Küll ma hüüdsin ja hõiskasin, mitte midagi ei aidanud. Sörkisin

siis järele oma südamedaamile, kuid imelikul kombel oli ta osanud enda poetada suure rahvahulga keskele ja sealjuures niivõrra ametisse seada, et kõik minu katsed temaga jääda kahekesi põhjalikult nurjusid. Kojuminekul nägin teda veel kord — veel kord, ma ütlen, kuid sestsaadik, aasta on nüüd juba varsti möödas, pole ma ainustki korda sattunud ta lähedusse. Küll olen katsunud, küll olen püüdnud, kirjutanud olen isegi — asjata. Külas teati rääkida, et ta kevadepoole talve olevat läinud kodust üldse välja, midagi kooli või kursustele jälle talumajapidamist õppima või lõpetama seniseid õpinguid. Ja nüüd, vennas, istun ma siin, süda valus ja meel hale. Neiu mul jooksis käte vahelt ära, võta nüüd veel kinni, ole nõnda lahke...“

Mis minagi võisin sinna teha või parata, püüdsin ainult trööstida oma haige südamega onupoega nii palju kui oskasin, kuid kas ma sellega hästi toime tuln, see on sootuks ise küsimus. Südamehaigused, räägitakse, olevat ju väga rasked arstida.

Järgnevail päevil pühendasin end täielikult puhkusele. Magasin ikka keskhommikuni, jõin siis rõõska piima, sõin värsket leiba ja mett ja läksin järve ääre, kus veetsin suurima osa oma puhkepäevist. Iseloomult kirglik kalastaja, võisin ma pikkade tundide viisi istuda ridvaga lootsikus ja vahtida aineti peegeltasast järvepinda. Kas näkkab või ei näkka? Lugesid sahani, kahe sajani, kolme sajani — ikka veel ei näkanud — valisin ma teise koha ja algasin seal uut istumist. Kuni tüdimuseni.

Onupoeg Karl mind pärast esimest kõnelust tükil ajal enam oma südameasjadega ei tüüdanud, vähemalt ei püüdnud ta ise neist teha juttu. Kuid siiski saatust tahtis, et varsti kohe pärast seda tuli meil paratamatult sellest hakata kõnelema.

Asjaolud kujunesid sääraseiks, et siin kandis korraldati jälle X malevkonna laager. Karl muidugi oli esimesi minejaid, sest nüüd lootis ta jälle kohtuda oma südamedaamiga naiskodukaitse liikmete ridades.

Imelikul, kuid siiski väga arusaadaval kombel hakkas ta minule peale käima, et tulgu mina laagrisse kaasa, ma kui pealinna maleva liige võivat väga hästi külalisena viibida nende laagris mõne päeva, lõpetades niimoodi tugeva ja mugava akordiga oma peatselt lõpule jõudva puhkeaja.

Esiteks olin sellele asjale küll kangesti vastu, põhjendades sellega, et kus mina võõras inimene tükin teiste keskele, võib olla, et mind seal ei sallitagi jne. Aga kui onupoeg oli mind kõvasti pehmeks rääkinud, andsin lõppeks järele, sest omavahel öelda polnud mul selle vastu õieti midagi, et onupoja imelikul viisil alanud armuromaani eelosa lõpetamisele elada kaasa.

Nii me läksimegi mõlemad. Mind, ma pean

ütlemata, võeti vastu kõige suurema lahkusega, nii et mul alul oli nagu piinlik kõike seda heatahtlikkust, mida ma ei arvanud olevat teeninud, läbi seedida.

Laager oli rohkearvuline ja korralik. Kord oli ülihea, töötahe meestel eeskujulik. Virgad naised nobedail käsil koorisid kartuleid ja valmistasid maitsevaid sööke meesperele.

Jälgisin hoolega Karli näoilmet iga uue naise esilekerkimisel, kuid ei pannud tähele midagi.

„Kus siis on sinu südamedaam, mu kallis,“ ei saanud ma lõppeks enam pidada. Seda, tuli välja, ei teadnud Karl isegi, sest ta ei olnud veel leidnud oma südamevarast.

Võib-olla ei olegi teist siin? Kes sedagi teab. Eks see ole juhuse asi. Korruga tõmbas Karl mind tugevasti varrukast, ise näost punane nagu vähk.

„Seal!“

Nii siis ikka tabatud. Vaatan Karli pilgu suunas ja näen: tõesti kena tütarlaps. Näen, et ta on meid märganud ja kohmetub. Teen kähku minekut teises suunas, et anda noortele võimalus oma asjad seada jutti ja pühitseda kohtumist. Üle öla tagasi vaadates näen veel, kuidas nad raputavad õige tugevasti ja südamlilikult üksteise kätt.

*

See oli kella kolme paiku pärast lõunat. Kella kuueks ei olnud Karl veel päevavalgele tulnud. Samuti oli kadunud neiu Ratassepp.

Laagri pealik, kellele asjast ette kanti ja kes seisukorra õiget tagamõtet hakkas aimama, karraldas väikese salgaga otsingu. Rohkem muidugi seepärast, et pelgupugenuid üllatada.

Meil ei olnud tarviski kaua otsida. Lähenedes tasa ja ettevaatlikult metsatihnikule leidsime kadunud noored nagu tuvikesed üksteise najale toetumas ja kudrutamas.

Karl, keda pealetulemine tublisti ehmatas, tõsis masinlikult püsti ja jäi poolsirgesti seisma laagripealiku ees.

„Härra pealik, ma tõesti ei tahtnud...“

„Pole midagi, mu poiss, teil oli vist siin tähtsaid asju õiendada, ega teie tühja asja pärast kindlasti pärastlõunaselt loengult puudunud.“

„Küllap vist saame nüüd pulmad,“ lõin mina sekka.

„Pulmad, mis siis — kui pulmad, siis pulmad.“

Süüdlased vaatasid üksteisele vilksti otsa, siis võttis Karl tüdruku käe, sõnades:

„Me oleme kihlatud!“

So-hoh, tohoh, soovime õnne. Vaata, vaata, kui kähku see käis. Siis ikka päris tõesti! Eks sa näe, või kohe niikaugele...

Sääraseid häälte kuuludus ümberringi ja kõigi nende häälte omanikud tikkusid üksteise võidu noortele soovima õnne, suruma nende käsi.

Mina olin üks viimaseist, kes suures suminas jõudsid oma õnnesooviga minna noorte ette.

„Noh, Kaarel, kas said kätte nüüd oma kodukana? Kas oled õnnelik, mis?“

Poiss ei vastanud midagi, surus vaid mu kätt ja sellest lugesin vastuse isegi.

„Aga kuidas on siis pulmadega?“ ei jäänud osa juuresolijaist rahule, „meil laagritöö lõpul, noorpaar olemas, pastor malevlase Kanguri näol ka kohal, süüa-juua külluses, õelge, mispärast ei peaks me pulmad pidama siinsamas?“

Ja nagu öeldakse, et väikesest vedurisädemest võib süttida sadade ruutkilomeetrite viisi metsa, nii süttis ka ühestainsast kogemata öeldud sõnast terve pulmajoru.

Laager lõpetati ära, lauad tassiti kokku, harmoonika pandi üürgama ja noorpaar tiriti nagu vaene ohvritall altarile. Pastor Kangur, kohaliku koguduse abiõpetaja, ütles küll nii kiirest ametlikust laulatusest ära, kuid kihlata lubas nii palju kui kulub. Ja seda tegi ta niisuguse ehtsa pulmaliku toiminguga, liites sinna juure igasuguseid tseremoonaid, et sai peaaegu päris laulatus. Noorpaar ise, kes võttis asja väga tõsiselt, seisis vagatsevalt ja alandlikult malevlasest pastori ees, kes valmistas neid kõva püha sõnaga tulevasele abielule ette.

Oli see läbi, löödi lahti pulmapidu, mis kestis koiduni. Küll seal siis trillitati ja trallitati, küll seal tantsiti ja küll seal lasti elada

Leidsime nad varsti üksteise najale toetumas ja kudrutamas...

värsket noorpaari nende ühise elu ja õnne koidikul.

Alles teisel päeval jõudsimme õnnes sädeleva Karliga ta isakodusse, kust ma lähemal päevil pöördusin tagasi pealinna oma ametikohuste täitmisele.

Te küsite nüüd, kuidas selle abieluga siis

lõppeks jäi? Oodake. Selle kõigea tulime hästi toime, kuid alles paar kuud hiljem juba ametliku ja kirikliku laulatuse kaudu.

Nüüd on Karlit-Helmit mesinädalaisse upuv noorrahvas ja ootav parajasti kulle tulevat.

Eks tule seegi aeg...

Naiskodukaitse Toompea jaoskond viie-aastane

28. VII 25. a. — 28. VII 1930. a.

Pärast 1924. a. 1. detsembri sündmusi, kui Toompea mehed asusid end koondama kaitseliidu lipu alla, astus kokku rühmade naisriigiametnikke, et kaaluda teid ja võimalusi ka Toompea naiste ligitõmbamiseks kodukaitse tööle. Nimetatud rühma algatusel kutsuti kokku naisriigiametnike üldkoosolek 28. VII 25. a., mil pandi alus Toompea jaoskonna tegevusele. Seati üles esialgsed töö sihtjooned, mis olid: aidata malevlasi nende organiseerimistöös, võttes enda kanda osa tööd, mis enam omane naisele.

Nii tegutses siis jaoskond kuni 1927. aastani peamiselt malevkonna abiorganina majandus-, sanitaar- ja toitlusalal, korraldades pidusid ja loteriisid sissetulekute hankimiseks, võttes osa laskeharjutustest ja manöövreist, olles alati seal, kus oli vajaline naise avitav käsi. Alaliste korjanduste ärahoidmiseks, mis pandi toime esimesil aastail sissetulekute hankimiseks, asutati 1926. a. alul käsitöörühm, mille ülesandeks oli valmistada käsitöid jaoskonna poolt korraldatavaks loteriideks. Esimesel aastal, kui puudusid võimalused tööjõudude palkamiseks, oli jaoskond malevkonnale abiks ka asjaajamise korraldamises. Moodustati umbes 10-liikmeline rühm, missugune seadis endale ülesandeks malevkonna asjaajamist hoida korras, kuni avaneksid võimalused palgalise tööjõu ametisse panemiseks.

1927. aasta sügisest peale, kui pandi maksma naiskodukaitse ajutised põhimäärused, asuti jaoskonna organiseerimisele nende kohaselt.

Esimeseks ülesandeks oli selgitada oma liikmeile naiskodukaitse ülesandeid ja tegevuse sihtjooni ning kasvatada teadlikkust töötegijais kodukaitse tööpõllul. Korraldati loenguid ja kõneõhtuid, mil nimetatud küsimused leidsid käsitlemist. Selgitustööd tehti ka väljaspool kodukaitse ringkondi ja püüti äratada huvi kodukaitse töö vastu laiemais ringkonnas. Sel teel on Toompea jaoskonnal läinud korda kodukaitse tööle tõmmata terve rida tuntud naistegelasi, kellest on saanud juhtivaid jõude kodukaitstes ja kes seega on osaliselt võitnud seltskonna lugupidamise ja usalduse nais-

kodukaitse töö ja liikumise vastu just Tallinnas, kus viimasele esimesil aastail suhtuti mitteheahtlikult.

Paralleelselt tegutsemisele propaganda alal liikus samm-sammult edasi ka jaoskonna organiseerimise ja sisemise elu korraldamise töö.

1927. a. sügisel pandi alus sanitaar-rühma tegevusele. Sellesse rühma koondati Punase Risti poolt korraldatud ödede kursuste lõpetajaid, arvult 3, ja üks arst. Hiljem lõpetasid Punase Risti poolt korraldatud samariitlaste kursuse 8 jaoskonna liiget, missugused täiendasid tarvilise sanitaarrühma personaali.

1928. a. moodustati teised põhimäärustes ettenähtud tööaladele vastavad rühmad — toitlus- ja majandusrühm. Valmistati ette tarviline personaal kursust osavõtmise teel ning töötati välja üldjoonis rühmade ülesanded ja sisemine korraldus.

1928. a. alul moodustati ka siderühm ühenduse pidamiseks jaoskonna liikmete vahel juhtudel, kui on raskendatud igasuguste teadete edasiandmine liikmeile telefoni- ja postühenduse katkestamisel.

1929. a. kutsuti ellu spordirühm ja pandi paar rühmade sisemise elu korraldamisele, vastavate isikute leidmisele rühmade töö juhatamiseks, kodukordade väljatöötamisele jne.

Peale selle on jaoskond võtnud osa kogu aeg kõigest ringkonna ja maleva eluavaldustest, kus on olnud vajaline jaoskonna kaasabi.

Möödunud viis aastat on nõudnud palju tööd ja jõupingutust. See oli teerajamise ajajärk, mil tuli alata mitte millestki, juhitud vaid heast tahtmisest aidata kaasa kodukaitse tööle. Tänu armastusele ja kohusetundele, millega Toompea kodukaitsjad on andunud oma ülesannete täitmisele, on saadud üle kõigest raskust. Tööd on veel palju, veel palju on vaja töötatet, püsivust ja ennatsalgavat tööd. Astudes kuuendasse eluaastasse kasvagu see tahe, et meie püsiksime, areneksime ega väsiks olemast valvel oma kodu julgeoleku eest.

Ägedamaid kaitselahinguid

(„Kaitse Kodu!“ nr. nr. 8, 10, 12, 14, 17, 19, 21, 23/24, 25 ja 27/28 lõpp)

Jao korraldamine kaitseks vallutatud positsioonil.

Ülesande nr. 22 lahendus („K. K.“ nr. 27/28, lk. 682.)

Pärast seda, kui pealetungivail punastel läks korda üksikuis kohtades tungida sisse kaitseliidu rügemendi vastupanupositsiooni, löödi nad vasturünnakutega uuesti tagasi. Ka Oja talus ei saanud punased kaua mängida peremeest, vaid II rühma 2. ja 3. laskurjagu löid nad sealt viivitamata välja. Nii oli 1. kompanii rindel endine seisukord seatud jalule ja vastupanupositsioon oli endiselt kompanii käes.

2. laskurjao pealikul allohvitser Okasel, jõudes pärast õnnestunud vasturünnakut Oja talu viljapuuai kirdepoolsele servale, oli vaja kiiresti tegutseda. Iga silmapilk võis oodata uut rünnakut punaste poolt, mis võis esitada uusi ülesandeid. Jaopealiku esimeseks ülesandeks oli korraldada jagu kaitsele uueks vastupanuks punaseile, selleks käsutab ta jao viljapuuai kirdepoolsele servale „Kohale“, mille peale laskurid asuvad laskekohtadele ja iseseisvalt valivad märgid tulistamiseks. Teiseks ülesandeks oli jaopealikul lahingvälja, vaenlase ja ka naabrite tegevuse järele vaatluse korraldamine. Vaatlejaks määrab ta teravasilmalise malevlase Tertsu, kes varemgi on olnud vaatlejaks. Vaatlussektor — lahingväli paremal pool Kadrina maantee Pedja oja käänakust teeni (tee s. a.). Edasi on jaopealiku mureks ühenduse loomine rühmapealiku ja laskemoona (padrunite) täiendamine. Ta saadab rühmapealikule malevl. Biini suusõnalise teatega: „2. laskurjagu asub kaitsele Oja talu viljapuuai kirdepoolsele servale. Palun saata kolm tsinki padruneid.“ On need esialgsed korraldused tehtud, jaopealik toimib edasi nagu plaanikindlale kaitsele asumiselgi (vaata „Kaitse Kodu!“ nr. 12, lk. 294).

Lahinguvaheteg.

Punaste esimene rünnak meie vastupanupositsioonile oli löödud tagasi. Lahing ei olnud seega veel lõpnud. Saabus lahingu vaheaeg, mil võitlejad võisid „hinge tagasi tõmmata“ ja juhid uueks võitluseks teha ettevalmistusi.

Millised on need ettevalmistused?

1. Laskemoona tagavarade täiendamine.
2. Haavatute evakueerimine lahingväljalt.
3. Suuri kaotusi kannatunute ja võitlusvõimetute osade vahetamine varudega.
4. Vaenlase poolt tähele pandud ja kindlakstehtud automaatrelvade asetamine uutele laskekohtadele.
5. Uute andmete ja teadete kogumine vaenlasest vaatluse ja luure teel.

Laskemoonaga täiendamise kord peajoonis on järgmine. Enne lahingut on püssikandjail ja automaatrelvadel kaasas üks tuleüksus laskemoona. (Tuleüksus on laskemoona — padrunite, mürskude — keskmine arv, mis relval vaja ühe lahingu pidamiseks.) Kaitselahin-

gus peale selle on võimalus soetada juhtide käsutusse laskemoona punktidesse (L. P.) püsiyai tagavarasid. Padrunid toimetatakse kompanii laskemoona punktist võitlusjärku normaalselt käsitsi selleks määratud meeskonna läbi. Padrunite juurekandjad määratakse enamuses varuosadest. I komp. L. P. asub kõrg. 88,3 juures, kust neid varurühmast (3. r.) määratud padrunikandjad viivad rühmade L. P. Pataljoni L. P. öömaja juures. Sealt sõidavad padrunikaarikud kompanii L. P., kus neilt padrunid maha pannakse, tühjad kaarikud täidetakse uuesti rügemendi L. P-is, kust kaarikud laskemoonaga lähevad pataljoni laskemoonapunkti. Enamuses padrunite toimetamine pataljoni L. P-ist kompanii L. P-i ja sealt tulejärku sünnib lahingu vaheajal, mil padrunite tagavarasid täiendatakse. Kergekuulip. padrunite toppimine magasinidesse sünnib relva läheduses. Seda toimetab tagavara-toimkond. R.-k. tuuakse täidetud lindikastid r.-kuulip. kompaniist. Seda toimetab r.-k. kompanii L. P. jäetud osa kuulip. toimkonnast. Kaitselahingus on siiski ka võimalus padruneid toppida lintidesse r.-kuulip. läheduses.

Samuti kasutatakse vaikust lahingtegevuses haavatute evakueerimiseks lahingväljalt, peamiselt raskete haavatute väljakandmiseks, mis lahingu ajal vaenlase intensiivse tule tõttu pole alati võimalik. Esimest abi haavatule annavad sanitarid, kes haavatu isiklikku sanitaripakki kasutades haava seovad kinni ja raskesti haavatu kannavad kompanii haavatute pesa (Vanakubja tallu), kus sanitar-allohvitser annab abi. Haavatute pesast lähevad kergesti haavatud oma jalal, raskesti haavatud kantakse pataljoni S. P. (sidumispunkti), kus arst annab abi.

Pataljoni S. P-ist lähevad haavatud, kerged oma jalal, rasked viiakse sanitarkaarikus või kantakse, vastavalt haava iseloomule, rügemendi S. P-i, kust nad

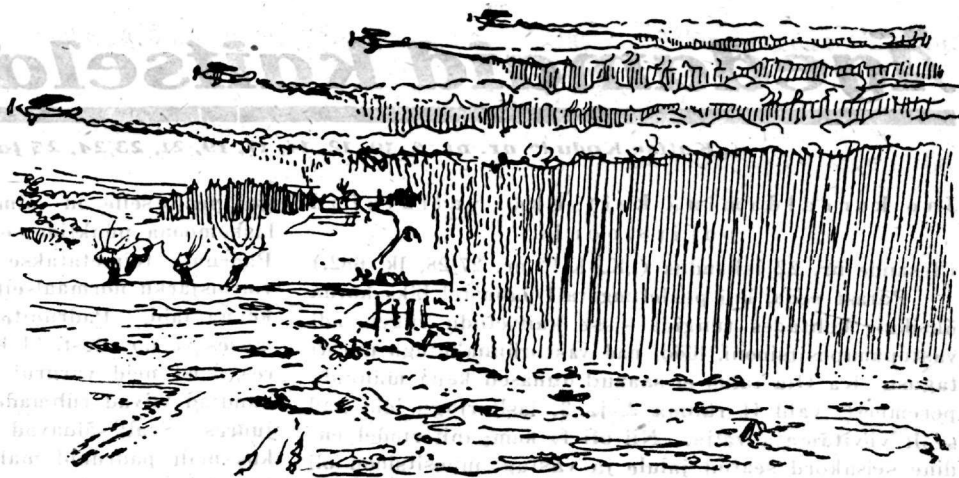
Udukate I kompanii II rühma vastupanupositsioonis.

evakueeritakse edasi. Padrunid annab haavatu ära lahingus oma jaopealikule või kaasvõitlejale, püssi annab ära S. P-is, kuna gaasikaitse abinõud võtab kzaa. Haavatuid abistab sanitaar-personaal, pataljoni pealik võib tarbekorral määrata erimeeskonna haavate väljakandmiseks.

Lahingu vaheaega kasutatakse võitlusvõimete meeskondade asendamiseks varuosadega. Käesolevas lahingus on „rivist välja löödud“ 1. k.-k. jagu, kelle positsiooni 2. 1. jagu võttis tagasi. Et laskurjagu võitlusjärgus ei kujuta küllaldas tahteõudu, asetab rühmapealik Oja talu viljapuuai kirdepoolele äärelle 2. laskurkompanii asemele k.-kuulip. jao 3. varurühmast ja viib 2. ning 3. I. jao pärast vahetust vanadele laskekohtadele.

Teraselt toimetatakse lahingu vaheajal vaatlust ja luuret, et saada teateid vaenlase uute kavatsuste kohta.

Vaevalt oli jõutud esimeses pataljonis lahingu vaheajal vajalised korraldused viia läbi, kui kella 0900 ajal punased meie positsioone suitsu ja udumürskudega hakkasid pommitama ja meie vastupanu-positsiooni eel löid udukatte. Luure ja vaatluse teel kogutud andmeil tuli kaitseliidu rügemendi juhatus otsusele, et punased

Udukate lennukeilt.

udukatte all oma osi ümber paigutavad ja uut rünnakut tankide toetusel ette valmistavad. Rügemendil seisab ees uus tõsine lahing...

Käesoleva artikliga lõpetab toimetus seeria artikleid kaitselahingu kohta, et anda oma lugejaile suvepuhkust. Sügisel kavatakse toimetust kirjeldada pealetungilahingut ja siis kaitselahingut tankide vastu.

Toimetus palub ja on tänulik, kui lugejad, kes kaitselahingu kirjeldust on jälginud, oma märkused ja soovid saadavad toimetusele, et neist saada õpiseid ühiseks tööks tulevikus.

Male.

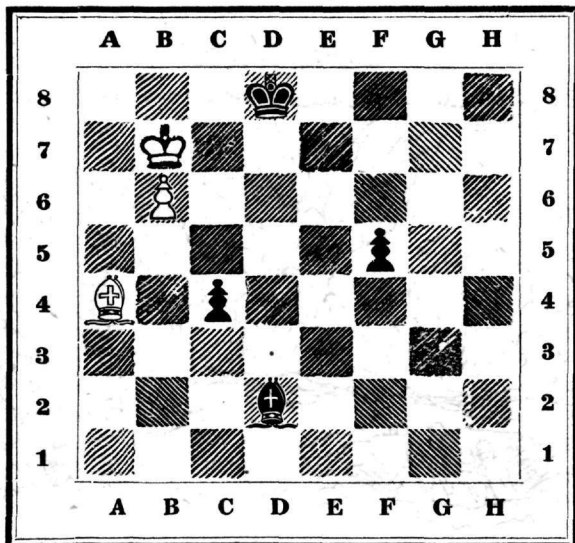
Toimetaja A. Burmeister.

Lõpumäng.

Kokku seadnud J. Behting (Riias).

Hiljuti ilmunud raamatust „Studien und Probleme von Carl und Joh. Behting“ (aadr. J. Betin, Riga, Postfach 88, hind 1 Ekr.).

Mustad.

Valged.

Valged: Kb7, Oa4, Eb6.

Mustad: Kd8, Od2, Ec4 ja f5.

Valged algavad. Mäng jääb viigi peale.

Ülaltoodud lõpumängu lahendus:

1. Kb7 — a6,	Kd8 — c8,
2. Ka6 — a7,	Od2 — e3,
3. Ka7 — a8,	Oe3 : b6,
4. Oa4 — b3,	c4 : b3.

Valged on suitsus.

4. (Oa4 — b3),	c4 — c3,
5. Ob3 — e6+	Viik.
3. (Ka7 — a8),	Od2 — f4,
4. Oa4 — c2,	ükskõik.
5. Oc2 — f5.	Viik.
1. (Kb7 — a6),	Od2 — e3,
2. Ka6 — b5,	c4 — c3,
3. Kb5 — c4,	Oe3 — d2,
4. Oa4 — c2.	Viik.

Tänases numbris: Kaanepilt: Tarvaste eskadroni parimad ratsanikud. / A. P.: Kaitseliitlase enesekasvatus. / A. L.: Saaremaa malev 5-aastane. / Joh. Kauba: Jalgratturite matk läbi Eestil. / V. N.: Teekond sinnapoole lahte. / M. Raamot: Soome loitade suvekursus Tuusulul. / R. L.: Tähtsamat püstolist laskmisel. / A. Kõrgessaar: Subilaagris sõlmitud abielu. / Naiskodukaitse Toompea jaoskond viieaastane. / Ägedamaid kaitselahinguid. / Male.

SAKU ÕLLETEHAS A-S.

Asut. 1876.

Põhikapital Kr. 1.500.000.—

JUHATUS — TALLINNAS

PEALADU — Tallinnas, S. Kloostri 10|12.

Telef.: 17-48, 32-86.

A-s. „Silva“ administratsioon

pakub oma kauplustest

Estonia pulestee 19 ja Merepuiestee 17

väga soodsate hindade ja tingimustega järgmisi kaupu:

„ARVIKA“ PEKSUMASINAD, SAHAD ja VEDRUAK-
KED, NAFTA ja PETROOLEUMIMOOTORID pari-
matest Ameerika ja Inglise tehastest. ROHU-
ja VILJANIITJAD „Herkules“, Massey-Harris ja Mc
Cormick, VIKATID, luisud — Soome, Ameerika
ja Carborundum, Gottlandi KAIAD, KETID, iga-
sugu tihendused, Inglise NAHK ja BALATA-RIH-
MAD, MASINA ja MOOTORIÖLID jne.

Maksmine kaupade eest — ka müügi korral lahtisel arvel — sünnib otsefeed
A-s. „Silva“ administratsiooni kassasse.

Telefonid 4-01, 4-02 ja A-s. „SILVA“ keskjaam.

EESTI RAHVAPANK

(asutatud aastal 1920)

Tallinnas, S. Karja t. 19, oma majas. Telefonid: 2-02, 24-13 ja 28-28.

Telegr. aadress: Rahvapank, Tallinn.

Ühistegeliste Asutuste Keskpank.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone. Oma laialdase korrespondentide võrgu kaudu otsekohene ühendus kõigi kodumaa linnade, alevite ja rahvarikaste kohtadega.

1. aprillil 1930. a. oli Keskpanga liikmeiks 258 ühistegelist ja omavalitsuse asutust.

Arvete seis 1. aprillil 1930 Kr. 4.677.452.41.

OSCAR STUDE

Raudtee ametlik speditsoon.

TALLINN, S. Brookusmägi 14. Tel. 7-05.

PÄRNU, Pühavaimu tän. 8. Tel. 2-31.

TARTU, Jaani tän. 24. Tel. 8-15.

VALK, Maleva tän. 1. Tel. 1-39.

NARVA, Kiriku tän. 22. Telefon 2-70.

VILJANDI, Suurturg 9. Tel. 1-04.

VÖRU, Kreutzwaldi tän. 57. Tel. 1-11.

PÖLTSAMAA, Lossi tän. 15. Tel. 32.

Igasuguste raudteesaadetiste kojutoimetamine

igast Eesti raudteejaamast eelpool-nimetatud linnades, ja ümberpöörduvalt. Saatjatelt kodunt äratoomine ja veodokumentide muretsemine. Järeilmaksude inkasso raudteevalitsuse vastutusel. — Pöörduda kirjalikult või telefoniteel mainitud aadressidel või jaamaülemate poole.